

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Linn Widell

Rimlighetsavvägningen i praktiken

- Analys av rättstillämpningen av rimlighetsavvägningsregeln i 2 kap. 7 § miljöbalken i gällande rätt.

LAGM01 Examensarbete

Examensarbete på juristprogrammet
30 högskolepoäng

Handledare: Annika Nilsson

Termin för examen: Period 1 HT2015

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	3
FÖRORD	4
FÖRKORTNINGAR	5
1 INLEDNING	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Syfte och frågeställning	6
1.3 Disposition	7
1.4 Metod	7
1.5 Avgränsningar	9
2 BAKGRUND: FÖRARBETEN OCH DOKTRIN	11
2.1 Generellt om allmänna hänsynsregler	11
2.2 Försiktighetsprincipen	12
2.3 Lokaliseringsprincipen	14
2.4 Rimlighetsavvägningen	15
3 ANALYS AV PRAXIS	18
3.1 Bristfällig utredning	18
3.2 Miljönytta och kostnad	19
3.3 Bästa möjliga teknik och kostnad	22
3.4 Faktorer	24
3.5 Vägledningshjälpmedel	27
3.6 Vindkraftsverk	30
3.7 Bergtäktverksamhet	32
3.8 Vattenverksamhetens samhällsekonomiska analyser	34
4 UTLÅTANDEN OCH MILJÖMÅLSUTVÄRDERING	35

4.1	Naturvårdsverkets utvärdering	35
4.2	Expertintervju	36
5	ANALYS	38
5.1	Syfte och rättsläge	38
5.2	Avvägningskomponenter och avgörande bedömningsfaktorer	39
5.3	Metoder	44
5.4	Avslutande kommentarer	48
	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	49
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	50

Summary

The general rules of consideration, which can be found in the second chapter of the Swedish Environmental Code, was enacted with the purpose of enhancing environmental awareness in the society. The rules ought be used as means to fulfil the goal of sustainable development. The general rules of consideration are to be practised in a way so they are not unreasonable according to the 7th article in the second chapter. Measures and precautions are supposed to be environmentally motivated but still be economically reasonable. However, it has proven hard to know how to make this kind of assessment, since the legal text does not specify it more clearly. During the enactment, criticism was put fourth in the shape of a concern that the laws are ill defined and uncertain. The proposal to the enactment of the Swedish Environmental Code indicated that the responsibility lies on custom law to develop the articles.

Since there is ambiguity in regards to how to apply this article, the following study will examine how it is applied in current law. This will be done by examining legislative history and doctrine, as well as to analyse custom law that have been established these last few years. The study intends to research if it is possible to establish uniformity in the judgements and if there is any transparency and legal security. Since the reason assessment in the 7th article in the second chapter often becomes current in a judgment according to the 3rd and 6th articles in the second chapter, this study's focus will also lie on these articles. The purpose of this study is to detail what could be considered reasonable when balancing benefits with costs, as well as see if there are any methods which can be used as tools. A part of the question in this study is to examine whether consideration is taken to cost/benefit analysis.

The result of this study suggests that this legal domain is unsteady. There is no consistency in the enforcement. That makes it hard to, in a transparent and concrete way, clarify as to how the law court makes their judgment of the reason assessment. It occurs to be a huge variation between the courts judgements in regards to how thorough the court have chosen to be in their grounds for their decisions. This has caused further difficulties in this study. To lay the responsibility to develop the legal area on custom law has not been a very successful procedure from the government's side. This is not only revealed in this study, but it is also something that Naturvårdsverket detect in one of their latest reports. What you can do is to take guidance from custom law and possible apply it on other facilities. However, you ought to do it with some restriction. To resolve this problem of uncertainty it will demand that the legislator either revise the law to become more detailed about how to in practise enforce the general rules of consideration. An alternative is that the courts in general improve their grounds on the decision, so they have a clearer content and displays how the court should make their assessment. In case the court have no possibility to recite their

assessment, this legal area will continue to feel coincidental and it will remain legally unsecure.

Sammanfattning

De allmänna hänsynsreglerna som återfinns i 2 kap. MB infördes i syfte att miljöaspekten skulle generellt öka i samhället och att de ska användas som ett medel att uppfylla målet om hållbar utveckling. Hänsynsreglerna ska tillämpas i den mån det inte är orimligt enligt 2 kap. 7 § MB. Åtgärder och försiktighetsmått ska vara miljömässigt motiverade utan att vara ekonomiskt orimliga. Det är emellertid svårt att veta hur man ska göra denna avvägning, då lagtexten inte specificerar det uttryckligare. Vid införandet framfördes kritik i form av oro för att lagarna är otydliga och svårbedömda. Propositionen till införandet av miljöbalken angav att ansvaret ligger hos praxis att utveckla paragraferna.

Med grund i att det föreligger stora oklarheter i hur man ska tillämpa denna paragraf kommer följande uppsats att undersöka hur den tillämpas i gällande rätt. Detta kommer genomföras genom att undersöka förarbeten och doktrin, samt analysera praxis som tillkommit de senaste åren. Uppsatsen ämnar efterforska om det går att utröna enhetlighet i bedömningarna och om det finns transparens och rättssäkerhet. Då rimlighetsavvägningen i 2 kap. 7 § MB ofta blir aktuell vid en bedömning enligt 2 kap. 3 och 6 §§ MB kommer uppsatsens fokus ligga likväl på dessa paragrafer. Uppsatsens syfte är att utröna om vad som anses vara motiverat vid en avvägning av nyttan och kostnader, samt om det finns några metoder som kan användas som hjälpmedel. En delfråga i uppsatsen är att undersöka om hänsyn tas till samhällsekonomiska analyser vid en bedömning.

Resultatet av undersökningen tyder på att det är ett ostadigt rättsområde. Det finns inte någon enhetlighet vid tillämpningen. Det är svårt att på ett tydligt och konkret sätt redogöra för hur domstolen gör sin bedömning av rimlighetsavvägningen. Det är en variation mellan domstolsavgöranden rörande hur utförliga domstolen har valt att vara i sina domskäl. Det har i stor utsträckning försvårat denna undersökning. Att lägga ansvaret att utveckla rättsområdet på praxis har inte varit ett särskilt lyckat förfarande från lagstiftarens sida. Det är inte enbart visat i denna uppsats, utan det är även något som Naturvårdsverket påvisar i en av deras senaste undersökningar. Det man kan göra är att ta vägledning från praxis och möjligen applicera det på andra verksamheter. Man bör dock göra det med viss restriktion. Det som krävs för att hantera detta problem är att lagstiftaren antingen reviderar lagtexten till att bli utförligare om hur man i praktiken ska tillämpa de allmänna hänsynsreglerna. Alternativt att domstolen rent generellt förbättrar sina domskäl så att de har ett tydligare innehåll och påvisar hur domstolen har gjort sin bedömning. Om det är så att domstolen inte har möjlighet att redogöra för sin bedömning kommer rättsområdet fortsätta att kännas slumpartat och det kommer förbli rättsosäkert.

Förord

Mitt stora intresse för miljö rätt började när Dr iur. Franz Xaver Perrez, schweizisk ambassadör för miljö, sprang in ungefär femton minuter sen till min första föreläsning i International Environmental Law. Detta var under min utbytestermin på Bern Universität i Schweiz. Jag har aldrig tidigare mött en person som var lika passionerad över sitt arbete än vad han ar. Han väckte intresse och engagemang hos varenda person som satt i rummet och inte minst mitt eget. Efter att ha avslutat hans kurs, ett spännande halvår senare, hade jag bestämt mig: jag ville arbeta med miljoratt!

Nu sitter jag här mot slutet av min juristutbildning och blickar tillbaka på de fyra och ett halvt långa åren. Jag har inriktat mig på miljoratt och trots att jag börjar bli något bitter på mitt eget examensarbete har jag fortfarande målet kvar att satsa på miljoratt. Jag har inte varit ensam dessa ar, utan jag har haft otroligt stöd utav mina föräldrar Birgitta och John Widell. Utan dem hade jag inte varit där jag är idag. Jag har dessutom haft fantastiska vänner i Lund, som har fått stå ut med mig i medgång och motgång. Tack Malin Hofstedt, Mira Hortnagl, Emelie Bimer och Jenny Jansson. Jag hade inte klarat detta utan er.

Jag vill utöver ovanstande rikta mitt stora tack till Annika Nilsson som har varit min handledare under detta examensarbete. Hon har visat ett stort förtroende för mig och stöttat mig under arbetets gång.

Jag vill tacka Energimarknadsinspektionen för att ha erhållit mig förtroendet att skriva detta examensarbete i samarbete med dem. Jag vill speciellt tacka Fredrik Styrlander och Göran Heldesten för att ha tagit sig tid för mig och för att ha varit tillgängliga för råd.

Linn Widell
Göteborg 2016-01-03

Förkortningar

MB	Miljöbalken (1998:808)
MD	Mark- och Miljödomstolen
MÖD	Mark- och Miljööverdomstolen
Prop.	Proposition

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Miljöbalken¹ är den svenska centrala lagstiftningen som ska tillämpas vid ingripanden som kan komma att påverka miljö eller hälsa. Målet med vår miljölagstiftning är att vi ska uppnå en hållbar utveckling. För att realisera balkens mål finns de allmänna hänsynsreglerna som ett medel för att pröva åtgärder och verksamheter. Dessa paragrafer tillkom för att tillförsäkra att miljöaspekten i större utsträckning än tidigare skulle beaktas i vårt moderna och ständigt utvecklande samhälle.

De allmänna hänsynsreglerna ska alla beaktas i lika utsträckning, men vid tillämpningen måste man beakta en paragraf speciellt: nämligen rimlighetsavvägningsparagrafen som man finner i 2 kap. 7 § MB. Den stadgar att det krävs att man gör en skälighetsbedömning vid tillämpningen av de övriga hänsynsreglerna. Det krävs att man gör en avvägning av miljönyttan med att vidta eventuella försiktighetsåtgärder mot kostnaderna av genomförandet. Denna bedömning är något som utförs i stor utsträckning eftersom det är få situationer då de allmänna hänsynsreglerna inte tillämpas. Det som är mer komplicerat är att utröna hur denna bedömning i praktiken genomförs. I realiteten om man ser till rättskällorna på området är det upp till praxis att utveckla vilka grunder som används vid en sådan bedömning. Om man däremot vänder sig till praxis är det sällan domstolen varken utförligt eller enhetligt redogör för vilka parametrar de har använt sig av. Detta skapar en rättsosäkerhet eftersom det gör paragrafen otydlig och svårtolkad. Lagtexten ger inte mycket till vägledning och rättskällorna är svårtolkade. Därför finns det anledning att undersöka hur lagen är menad att tillämpas och hur den i praktiken tillämpas av domstolarna för att skapa någon slags transparens för framtida intresserade.

2 kap. 7 § MB kommer ofta till tals i samband med paragraferna 2 kap. 3 § MB samt 2 kap. 6 § MB, när det handlar om försiktighetsmått eller lokaliseringsbedömningar. Därav kommer även dessa paragrafer att ha relevans för att utröna vad som idag anses vara motiverat vid en rimlighetsavvägning.

1.2 Syfte och frågeställning

Föreliggande uppsats ämnar undersöka det aktuella rättsläget rörande rimlighetsavvägningar enligt 2 kap. 7 § MB, och hur de tillämpas och tolkas i relation till försiktighetsprincipen i 2 kap. 3 § MB samt lokaliseringsprincipen i 2 kap. 6 § MB. I och med detta avser uppsatsen

---

¹ Senare förkortat som MB.

² www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6628-

undersöka vad som anses vara motiverat gällande spänningen mellan nytta och kostnader, samt vilka metoder som anses utgöra tillräckliga medel för att påvisa detta. För att komma fram till ett resultat kommer jag undersöka vilka faktorer i rimlighetsavvägningen som anses lämpliga och om de kan användas när man bedömer i enlighet med hänsynsreglerna 2 kap. 3 och 6 §§. Uppsatsen kommer även till följd av detta efterforska vilka instrument som används i praxis för att utröna komponenterna vid tillämpning.

Frågeställning:

- Hur är det allmänna rättsläget gällande tillämpningen med och syftet bakom rimlighetsavvägningen i 2 kap. 7 § vid bedömningar i enlighet med 2 kap. 3 och 6 §§ MB?
- Vad innebär komponenterna ekonomiskt rimligt, tekniskt möjligt och miljömässigt motiverat och finns det faktorer man tar i beaktning vid tillämpning?
- Finns det några tydliga metoder eller tillvägagångssätt som har ansetts vara användbara vid avvägningen mellan nytta och kostnaden av åtgärder?
  - o Har man till exempel tagit hänsyn till samhällsekonomiska analyser?

1.3 Disposition

Följande uppsats kommer att utgöras av tre kapitel som redogör för uppsatsens undersökning. Uppsatsen kommer att avslutas med en analys där ståndpunkter och resultat kommer att presenteras.

Första kapitlet kommer att skildra hur gällande rätt ser ut på området med grund i lagtext, förarbeten samt juridisk doktrin.

Följaktligen kommer andra kapitlet redogöra en överskådlig analys av relevant praxis, varav fokus ligger på rättsfall som publicerats mellan år 2013 och 2015. Referat ur domstolens vägledande avgöranden kommer dessutom att återfinnas efter relevans.

Det tredje kapitlet kommer uppge resultatet av Naturvårdsverkets utvärdering av miljömålen. Därutöver kommer utlåtanden ur expertintervjuer presenteras.

Det sista och avslutande kapitlet kommer utgöras av en analys, där uppsatsens huvudpunkter kommer sammanställas och frågeställningen besvaras.

1.4 Metod

I det första kapitlet kommer uppsatsen att följa den klassiska rättsdogmatiska metoden. På grund av kapitlets deskriptiva redogörelse av rimlighetsavvägningen, försiktighetsprincipen och lokaliseringsprincipen

har kapitlet sin grund i lagtext, förarbeten samt juridisk doktrin. För att utröna bestämmelsernas syfte och bakgrund har jag tagit vägledning av propositionen från år 1997/98 som föranledde införandet av miljöbalken.

I kapitel två genomförs en granskning och redogörelse av praxis på området. Jag har sorterat in rättsfallen i följande samlingskategorier: bristfällig utredning, miljönytta och kostnad, bästa möjliga teknik och kostnad, vägledningshjälpmedel, vindkraftverk, bergstaktverksamhet samt vattenverksamhetens samhällsekonomiska analyser. För att samla relevant praxis har sökningar gjorts på Mark- och Miljööverdomstolens databas där det finns en samling av deras publicerade avgöranden. Eftersom uppsatsen har ett fokus på det aktuella rättsläget har jag valt att gå igenom alla avgöranden som Mark- och Miljööverdomstolen har publicerat på sin hemsida från år 2013, 2014 och 2015. Efter att ha överskådligt läst alla publicerade domarna har jag valt ut de som jag bedömer vara av relevans för uppsatsen. Jag har valt att inte använda mig av någon sökfunktion. Jag upptäckte tidigt att MÖD inte alltid nämner rimlighetsavvägningen i klartext trots att de i realiteten gjort en sådan bedömning. Därav tog jag beslutet att gå igenom alla avgöranden en för en för att minimera risken att jag utelämnar något rättsfall av vikt. Av dessa rättsfall har jag gjort en analys för att kunna söka svar på mina frågeställningar.

Som komplement till ovanstående har jag använt mig av praxis som finns på Sveriges Domstolars Vägledande avgöranden. I sökfunktionen har jag angett Mark- och Miljööverdomstolen samt årsperioden av 2009-01-01 till 2012-12-31. Av resultatet har jag använt mig utav informationen som anges under flikarna ”rubrik” och ”lagrum” för att utröna om avgörandet kan vara av relevans för uppsatsen. Den sammanställning som genomförts på de vägledande avgörandena är förkortade. Jag har enbart tagit information från MÖDs domskäl som visar på utveckling på området och som är av prejudicerande verkan. Jag valde att ta med vägledande avgöranden för att se hur avvägningarna genomförts längre bak i tiden. De kan vara av relevans än idag.

Ett problem som har uppstått under uppsatsen bearbetning har varit att sortera in rättsfallen i de underkategorier, som nämnts ovan. Avgörandena är alla av olika sorter med olika information vilket omöjliggör att sätta dem samman med någon tydlig anknytning. Det har resulterat i att vissa kapitel, se exempelvis kap. 3.2 Miljönytta och kostnad, har blivit långa och utdragna och andra kapitel lite mindre omfattande. Eftersom uppsatsen innehåller en mängd med diverse rättsfall kommer jag för läsarens skull sätta fotnoter med målnummer och datum när ett rättsfall först omnämns i text. Det kommer dessutom finnas en bilaga i slutet med en rättsfallsförteckning om man vill ha en större överblick. Namnen som avgörandena har är något jag som författare har givit dem. Min personliga uppfattning av att enbart kalla dem efter målnummer gjorde läsningen komplicerad och man blandade lätt ihop rättsfallen, därför tog jag beslutet att namnge dem.

Eftersom detta är ett område i miljöretten som medför stor problematik ansåg jag att det kunde vara intressant att fråga experter på området om deras åsikter. Till min hjälp för att genomföra dessa expertintervjuer kontaktade jag Bengt Lundell, universitetslektor vid Juridiska institutionen. Efter goda råd beslutade jag mig att genomföra intervjuerna via mejl. Jag ville minimera möjligheterna att misstolka och återge något felaktigt. Genom sökningar på internet fick jag tag på mejladresserna till Jan Darpö och Gabriel Michanek. De är båda professorer i miljörett vid Juridiska institutionen och undervisar på Uppsala Universitet. Jag kontaktade dessa personer eftersom de är insatta på området genom sina domarerfarenheter samt att de utgör välbekanta namn inom miljörettens doktrin. Jag mejlade dessutom Anders Bengtsson på Växjö Tingsrätt, som jag hade blivit rekommenderad av min handledare Annika Nilsson. Han hänvisade mig vidare till Bertil Varenius, som blev den person jag ställde frågorna till. Bertil Varenius är tekniskt råd på Mark- och miljödomstolen i Växjö Tingsrätt. Jag ville vända mig till domstolarna eftersom de tillämpar reglerna dagligen. De är förtrogna i hur man använder paragraferna även bakom det som domskälen skildrar. Jag mejlade de ovannämnda frågorna och erhöll svar. Svaren har redogjort för nedan i ett underkapitel. Jag kommer dessutom att mejla dem och presentera för dem hur jag använt mig av deras svar för godkännande.

Om jag hade lagt mer tid på att leta upp personer av relevans hade expertintervjuerna kunna utvidgas. Tyvärr fick jag inte tag på fler personer, då jag inte hade namn som jag kunde leta upp och tiden rann ifrån mig. Jag var i valet och kvalet om jag skulle ta med dessa intervjuer. Jag kom fram till att jag ändå anser att de är av värde för uppsatsen. På grund av att uppsatsen endast innehåller tre stycken expertintervjuer, fick de mer av ett kvalitativt värde än ett kvantitativt. Därför bör man observera att det är personliga åsikter. De kan inte sättas i jämförelse med vad allmänheten anser. Jag kommer redogöra i korthet för frågorna i texten, men nedan följer de exakta frågorna som ställdes:

- 2 kap. 7 § MB tillämpas vid en bedömning enligt 2 kap 3 och 6 §§. Vid en sådan bedömning ska man göra en avvägning av faktorerna miljömässigt motiverat, ekonomiskt rimligt och tekniskt möjligt. Hur uppfattar du att domstolen tillämpar dessa komponenter?
- Kan du se att det finns någon enhetlighet i avvägningarna eller om det finns metoder som är generellt accepterade?
- Varför är domstolen i många fall i praxis återhållsam med att redogöra för hur de gjort sina bedömningar enligt faktorerna miljömässigt motiverat, tekniskt möjligt och miljömässigt motiverat?

1.5 Avgränsningar

Följande uppsats skrivs under tidsperioden av en termin. Avgränsningar kommer att göras med anledning av vad som är av relevans för syftet och vad som är praktiskt möjligt att genomföra.

Vid eftersökning av relevant praxis kommer jag enbart använda mig av MÖDs avgöranden. Baserat på de avgöranden som publicerats av HD på deras hemsida under "Vägledande domar och beslut" har jag inte funnit några avgöranden av relevans för föreliggande uppsats. Då har jag gått igenom de rättsfall som publicerats från 2013 till 2015. MÖDs avgöranden kan inneha prejudicerande verkan. Det innebär att trots att avgöranden inte är juridiskt bindande är de fortfarande vägledande för liknande framtida fall. De når viss hierarkisk status i rättskällevärdet, strax efter de hierarkiskt viktigaste källorna: lagtext och förarbeten. Därav har min urvalsprocess fokuserat på MÖDs publicerade mål. Eftersom uppsatsens syfte är att analysera och undersöka rättsläget för 2 kap. 7 §, med hänsyn till 2 kap. 3 § och 2 kap. 6 § kommer jag i stora drag fokusera på att söka information i rättsfall där bedömningen och problematiken cirkulerat kring dessa paragrafer. I själva analysen av praxis har analysen främst lagt vikt i hur MD och MÖD har motiverat sina avgöranden. I de fall där parternas saksak har varit av betydelse kommer likaså de att ingå i framställningen. En stor avgränsning är att uppsatsen kommer redogöra djupare om rättsfall inom tidsperioden av år 2013 fram till år 2015. Eftersom uppsatsen skrivs under slutet av 2015 kommer avgöranden som publiceras sent på året att utebli.

På grund av att uppsatsens kärnfråga berör nationella rättsregler och den nationella tillämpningen, har jag valt att enbart behandla svensk rätt. Några av principerna som finns i svensk rätt har inspiration från internationell rätt. Dock kommer det inte behandlas djupare i föreliggande uppsats.

Trots att uppsatsen berör praxis vars berörda verksamheter tilldelas villkor vid tillståndsprovning kommer uppsatsen inte gå djupare in på rättsläget gällande tillståndsförfarandet. Det finns mycket att skriva generellt om tillståndsförfarandet och villkors utformningskrav, men det kommer inte vidtas i denna uppsats. Det går utanför ramarna för frågeställningarna och bidrar inte vidare till analysen.

I syfte att undersöka hur domstolen gör sina avvägningar mellan nytta och kostnader kommer jag se om domstolen i praxis tar hänsyn till samhällsekonomiska analyser och på vilket sätt de använder sig av det. Jag kommer inte gå in djupare på vad samhällsekonomisk analys innebär. Till min hjälp har jag tagit vägledning av Naturvårdsverkets dokumentation Samhällsekonomiska analyser av miljöprojekt – en vägledning².

---

² www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6628-4.pdf?pid=13982, hämtad 2015-12-20.

2 Bakgrund: Förarbeten och doktrin

2.1 Generellt om allmänna hänsynsregler

De allmänna hänsynsreglerna tillkom vid instiftandet av miljöbalken, som innebar en sammanslagning av flertal centrala miljölagar. Det övergripande målet med balken, som man återfinner i 1 § 1 kap MB, är att främja en hållbar utveckling. Principen innefattar att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett värde i sig och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl.³ Det är av vikt att vi bör införa en god hushållning, som ofta innebär att flera motstridiga intressen kan kollidera. Det innebär att man får göra avvägningar mellan ekologiska, sociala och samhällsekonomiska intressen för att nå ett sätt att lyckas långsiktigt.⁴ Det politiska syftet är att nå upp till de miljömål som riksdagen fastställt och de allmänna hänsynsreglerna ska bland annat användas som instrument för att åstadkomma dem. De är de grundläggande materiella miljökraven som talar om vad som krävs i sak för att skydda miljön, enligt professorerna Gabriel Michanek och Charlotta Zetterberg.⁵ De ska tillämpas i den mån att målet med balken får genomslag när det gäller verksamheter som regleras enligt balkens bestämmelser. Med detta medföljer enhetlighet vid bedömningen mellan olika sektorer inom miljölagstiftningen. Principerna som man finner i hänsynsreglerna ska genomsyra prövnings- och tillsynsverksamheten som sker i enlighet med miljöbalken.⁶

Inför införandet av hänsynsreglerna förekom det kritiska synpunkter. Bland annat Lagrådet framhöll inför propositionen till MB att hänsynsreglerna var för generellt hållna och därmed skulle väntas medföra tillämpningsproblem. Därav skulle de inte vara förenliga med rättssäkerhetens krav.⁷ Lagrådet kritiserade att det skulle innebära allt för stort ansvar för dem som hanterar myndighetsuppgifterna på miljöområdet. Trots tillräcklig kompetens föreligger det stor risk att man inte lyckas nå förutsebarhet eller enhetlighet i tillämpningen.⁸ För att bemöta kritiken tydliggör propositionen att regeringen har strävat efter att precisera och ytterligare klargöra hur de ska tillämpas.⁹ Dock har regeringen framfört att det finns ett behov av att låta bestämmelserna vara mer allmänt hållna eftersom de är ämnade att förhålla sig till diverse olika företeelser och verksamheter. Vid en närmare

---

³ Prop. 1997/98:45, s. 162, Del 1.

⁴ Prop. 1997/98:45, s. 7, Del 2.

⁵ Michanek & Zetterberg, 2014, s. 98.

⁶ Prop. 1997/98:45, s. 169, Del 1.

⁷ Prop. 1997/98:45, s. 165, Del 1.

⁸ Prop. 1997/98:45, s. 455, Del 2.

⁹ Prop. 1997/98:45, s. 165, Del 1.

precisering skulle det vara svårt att specifikt ange vilka hänsyn som skulle behöva tas. Regeringen menar att samma hänsynsregler bör gälla oavsett verksamhet, men att själva bedömningarna varierar beroende på de störningar som kan utfalla vid det enskilda fallet.¹⁰

Hänsynsreglerna ska gälla för åtgärder som inte är av försumbar betydelse i det enskilda fallet. Avgörande för om en åtgärd ska omfattas av hänsynsreglerna är dess effekt på hälsa och miljö, inte beroende på vem som vidtar åtgärden. Hänsynsreglerna ska tillämpas i kongruens med miljöbalkens mål och tillämpas på de verksamheter som kan bli föremål för prövning. De allmänna hänsynsreglerna kan dessutom fungera som ett komplement i annan lagstiftning som berör miljö och hälsa. Miljöbalkens hänsynsregler gäller därmed parallellt med annan lag och dess hänsynsregler. Observeras bör dock att man vid tillämpning måste ta hänsyn till internationella handelslagar som vår stat står under.¹¹ Genom praxis har det fastställts att hänsynsreglerna ska tillämpas inte bara på fastigheten i sig, utan även verksamheter i dess omgivning, som exempelvis transporter. I NJA 2004 s. 421 kom domstolen fram till att principerna ska tillämpas rörande transporter som sker i närhet till anläggningen, men inte på all transport som sker långväga ifrån.

2.2 Försiktighetsprincipen

Försiktighetsprincipen har existerat redan innan miljöbalkens införande, men det var först i miljöbalken som den uttrycktes mer explicit i lagtext.¹² Principen har sedan länge funnits i internationella konventioner och fanns dessutom i den svenska miljölagstiftningen med uttryck i propositionen från år 1969.¹³

I 2 kap. 3 § MB framkommer försiktighetsprincipen som ska gälla för all verksamhet och alla åtgärder som omfattas av balkens tillämpningsområde. Paragrafen ger dessutom uttryck för principen om att förebyggande åtgärder ska vidtas. Bestämmelsens 1 st medför ett krav för verksamhetsutövare att vidta förebyggande åtgärder och försiktighetsmått för störningar som kan befaras medföra olägenhet för hälsa och miljö.¹⁴ I 9 kap. 3 § MB finner man en definiering av olägenhet för människors hälsa. Det kan innebära en störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka hälsan menligt. Den ska inte vara ringa eller tillfällig, oavsett om den är psykisk eller fysisk.¹⁵ Själva bedömningen grundas på generella parametrar rörande allmänheten och inte enbart vad en specifik person reagerar på. Propositionens författarkommentarer medger trots det att man kan ta hänsyn till personer som är något känsligare än normalt, som exempelvis allergiker.

---

¹⁰ Prop. 1997/98:45, s. 204, Del 1.

¹¹ Prop. 1997/98:45, s. 205ff, Del 1.

¹² Rubenson, Stefan, 2011, s 36.

¹³ Prop. 1997/98:45, s. 209, Del 1.

¹⁴ Prop. 1997/98:45, s. 209, Del 1.

¹⁵ 9 kap. 3 § MB.

Paragrafens 2 st ger uttryck för försiktighetsprincipen i den mån att kravet på försiktighetsmått inte enbart gäller konstaterade olägenheter, utan även de som inte kan förutses, men som är möjliga.¹⁶ I bedömningen får man ta hänsyn till riskanalyser, alltså hur sannolikt det är att det kommer föreligga en miljöpåverkan, samt hur pass allvarlig denna påverkan sannolikt kan bli.¹⁷ När det gäller bevisningen om olägenheter har regeringen framfört i propositionen från 97/98 att avsaknad av bevisning inte ska befria verksamhetsutövaren från att följa kraven enligt denna bestämmelse.¹⁸ Alltså koncentrerar sig dagens miljölagstiftning inte enbart på avhjälpande av redan orsakade föroreningar. Det är därutöver av betydelse att vi förebygger uppkomsten av olägenheter.¹⁹

De skyddsåtgärder som kan komma att aktualiseras står inte i ren lagtext och är heller inte menad att göra det. Man ska göra en bedömning i det enskilda fallet och därmed kan kraven på åtgärder variera. Kraven varierar beroende på utsläppens eller annan påverkans grad av farlighet och omfattning. En förorening kan variera i utfall beroende på var den är lokaliserad. Det innebär att en viss förorening kan få olika krav beroende på var den ger effekt.²⁰

Principen om förebyggande möjliggör att man kan ställa krav och villkor på verksamheter. Krav ska i regel ställas för mark i anslutning till verksamheten, men i vissa fall kan det falla sig mer naturligt och gynnande att förelägga åtgärder vid angränsande områden.²¹ Förarbeten framhäver att en aktör ska ha krav som är meningsfulla att uppnå.²²

För att uppfylla teknikkravet, som man återfinner i 2 kap. 3 § 1 st 2 men MB, ska man tillämpa principen om bästa möjliga teknik. Denna princip har sitt ursprung i internationell rätt. Principen ska tillämpas så att man så långt möjligt uppnår balkens målparagraf.²³ Kravet innebär att de som utövar yrkesmässig verksamhet ska använda sig av bästa möjliga teknik som finns på marknaden och som är ekonomiskt möjligt för ett företag i branschen att använda. Alltså gör man en bedömning om vad som är tekniskt möjligt att genomföra samt om det finns ekonomiskt utrymme att vidta dem.²⁴ Att ställa krav på en aktör att vidta åtgärder enligt bästa möjliga teknik kan dock komma att begränsas, eftersom paragrafen ska tillämpas i enlighet med rimlighetsavvägningsparagrafen i 2 kap. 7 § MB. Man gör en skälighetsbedömning grundat på kostnaderna och nyttan av åtgärderna. Se

---

¹⁶ Prop. 1997/98:45, s. 209, Del 1.

¹⁷ Se Bengtsson, Bjällås, Rubenson & Strömberg, Miljöbalken (1 april 2015, Zeteeo), kommentaren till 2 kap. 3 §.

¹⁸ Prop. 1997/98:45, s. 209, Del 1.

¹⁹ Prop. 1997/98:45, s. 213f, Del 1.

²⁰ Se Bengtsson, Bjällås, Rubenson & Strömberg, Miljöbalken (1 april 2015, Zeteeo), kommentaren till 2 kap. 3 §.

²¹ Prop. 1997/98:45, s. 18, Del 2.

²² Prop. 1997/98:45, s. 214, Del 1.

²³ Se Bengtsson, Bjällås, Rubenson & Strömberg, Miljöbalken (1 april 2015, Zeteeo), kommentaren till 2 kap. 3 §.

²⁴ Prop. 1997/98:45, s. 216, Del 1.

mer om det nedan.

I propositionen till MB har regeringen angett exempel på vilka försiktighetsmått som kan komma att bli aktuella vid olika åtgärder. Exempelvis kan utsläpp minskas genom reningsåtgärder och tidsanpassning. Kemikalier kan lagras, hanteras och förpackas på ett sätt som minskar yttre påverkan. Åtgärder som påverkar vattenförhållanden kan få krav som endast tillåter en viss nivå eller krav som kräver ytterligare arbete för att motverka grumlighet. Vidare finns exempel på försiktighetsmått som används vid dammar, diken, täktverksamhet, friluftsliv och jordbruk.²⁵

Vid införandet av paragrafen i miljöbalken framfördes kritik ur det hänseende att det var otydligt vilka försiktighetsmått som kan komma att ställas. Bemötandet från regeringen var att de inte ansåg att någon vidare förtydligande krävdes, eftersom kraven ska anpassas efter verksamhetens specifika behov. Kraven som kan ställas kan variera, då man kan ställa krav på teknisk utrustning eller processen i sig. För att uppnå maximal miljönytta kan det exempelvis vara mer motiverat att ställa krav på kemikalieanvändning på en verksamhet, men på en annan verksamhet bör man ställa krav på avfallsprocessen.²⁶

2.3 Lokaliseringsprincipen

Lokaliseringsprincipen finner man i 2 kap. 6 § MB. Den innebär ett krav på att vid införandet av en verksamhet eller åtgärd som upptar mark- eller vattenområdet ska man vidta en utredning över lämpligaste platsen. Man ska ta hänsyn till att ändamålet med verksamheten ska uppnås, men med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljö. Olika lokaliseringar kan medföra olika slags störningar. Regeringen framför att man inte kan göra undantag för lokaliseringskravet med grund i att man i verksamheten är beroende av en viss naturresurs på den specifika platsen.²⁷

Bedömningen ska vara förenlig med MBs syfte och grundas i hushållningsbestämmelser och relevanta miljökvalitetsnormer.²⁸ Av den anledningen ska man ta hänsyn till 3e och 4e kapitlet i MB vid bedömning av lokaliseringsprincipen. Även här ska en rimlighetsavvägning genomföras, se mer nedan om vad den innebär. Om det visar sig att det finns flera lämpliga lokaliseringsalternativ ska man välja den bästa i relation till miljön med hänsyn till vad som är ekonomiskt möjligt och med en lämplig fördelning av försiktighetsmått. Regeringen påpekar att ur den aspekten har miljökonsekvensbeskrivningen en central uppgift. Man ska visa och presentera att alternativa lokaliseringsplatser har undersökts, samt presentera varför den valda lokaliseringen ter sig lämpligast.²⁹

---

²⁵ Prop. 1997/98:45, s. 17f, Del 2.

²⁶ Prop. 1997/98:45, s. 214, Del 1.

²⁷ Prop. 1997/98:45, s. 218, Del 1.

²⁸ Prop. 1997/98:45, s. 219, Del 1.

²⁹ Prop. 1997/98:45, s. 218, Del 1.

Det finns några faktorer som kan vara av relevans för bedömningen. Exempelvis avståndet till närmaste bostäder, inverkan på landskapsbilden och störningar från transporter. Rörande störningar som inte är farliga i sig, men som kan vara irriterande för närboende tar man hänsyn till hur det ser ut på den relevanta orten. Man gör en bedömning om det är att se som normalt.³⁰

2.4 Rimlighetsavvägningen

I 2 kap. 7 § 1 st finner man bestämmelsen som stadgar att vid tillämpningen av hänsynsreglerna ska man göra en rimlighetsavvägning, även bekant som skälighetsbedömning. Avvägningen ska göras på basis att miljönyttan som ska åstadkommas med försiktighetsmått ska vara rimliga i jämförelse med dess kostnader. Kraven som ställs ska vara miljömässigt motiverade utan att vara ekonomiskt orimliga. Rimlighetsavvägningen ska tillämpas oavsett om det rör sig om åtgärder, försiktighetsmått, materialval, metoder eller andra omständigheter som kan vara uppe för prövning.³¹ Skälighetsavvägningen är till för att lindra hänsynsreglerna, inte för att sätta hårdare krav. Däremot får det aldrig bli så orimligt att det motverkar målparagrafen i balken.³²

Bevisbördan ligger hos verksamhetsutövaren att vid prövning och tillsyn visa att man har tagit hänsyn till reglerna i den mån som krävs.³³ Verksamhetsutövaren måste visa på att en åtgärd är miljömässigt orimligt eller att en kostnad är för betungande.³⁴ Verksamhetsutövaren måste även bevisa om verksamhetens omfattning är så liten att den faller utanför miljöbalkens reglering.³⁵ Vid tillämpningen av skälighetsbedömningen ska verksamhetsutövaren inte enbart ta hänsyn till anläggnings drift, utan även anläggning i sin helhet som kan medföra olägenheter för hälsa och miljö.³⁶

Skälighetsavvägningsregeln anger att trots att hänsynsreglerna ska gälla så finns det ett värde i att man måste se till varje enskilt fall. Propositionen ger exempel på att åtgärder som en person vidtar i sin vardag bör innebära betydligt mindre miljörisker än en industriell verksamhet. Detta ska i sin tur spegla de avvägningar som ska göras vid en bedömning.³⁷

Miljömässigt motiverat:

En avgörande faktor för om en åtgärd anses rimlig är om att det kan anses vara miljömässigt motiverat. Vid en sådan bedömning ska man bland annat

---

³⁰ Se Bengtsson, Bjällås, Rubenson & Strömberg, Miljöbalken (1 april 2015, Zeteo), kommentaren till 2 kap. 6 §.

³¹ Prop. 1997/98:45, s. 24, Del 2.

³² Se Bengtsson, Bjällås, Rubenson & Strömberg, Miljöbalken (1 april 2015, Zeteo), kommentaren till 2 kap. 7 §.

³³ Prop. 1997/98:45, s. 202, Del 1.

³⁴ Prop. 1997/98:45, s. 25, Del 2.

³⁵ Rubenson, Stefan, 2011, s 33.

³⁶ Prop. 1997/98:45, s. 207, Del 2.

³⁷ Prop. 1997/98:45, s. 206, Del 1.

ta hänsyn till de miljömål som fastställs av riksdagen. De ska vara vägledande för vilken nytta försiktighetsmått och skyddsåtgärder medför. Bedömningsfaktorer som är styrande vid hur höga krav man kan ställa är olägenhetens karaktär i form av hur farlig eller hur omfattande den är. Med andra ord vilken art av påverkan som störningen innebär. Man ska även beakta känsligheten i området samt påverkan på de som bor i närheten. I propositionen till MB framhävs det att det finns fog att ställa högre krav på ett område som redan är utsatt eller redan har en mycket sällsynt växt- eller djurart. Rörande buller kan kraven ställas högre när verksamheten är belägen i närheten av ett bostadsområde, än om det är beläget vid ett industriområde.³⁸

Ekonomiskt rimligt:

Nästa bedömningsfaktor som aktualiseras är att det ska vara ekonomiskt rimligt. I detta fall ser man inte till verksamheten i sig, utan om det är rimligt för en normal verksamhet i branschen att genomföra de krav som ställs. Rör det sig om ett fall där det kan diskuteras om en omlokalisering enligt 2 kap. 6 § kan aktualiseras, får man bedöma om flyttningkostnaderna är orimliga i förhållande till nyttan. Koncessionsnämnden för miljöskydd var ansvarig myndighet för miljöskyddslagen, som företrädde MB. När den lagen var aktuell förde Koncessionsnämnden ett marginalkostnadsresonemang över de skyddsåtgärder som begärs utöver de redan vidtagna åtgärderna. Det innebär att man inte ska räkna de sammanlagda kostnaderna för samtliga åtgärder, utan enbart ta hänsyn till den extra åtgärden som då ska vägas mot nyttan av åtgärden. Bertil Bengtsson framför att detta är något som fortfarande eftersträvas i MB, baserat på dess lagtext och motiv.³⁹

Tekniskt möjligt:

Kravet på ekonomisk rimlighet återkommer och har en central del i nästa bedömningsfaktor. Det blir centralt när man ska ta i beaktan att åtgärderna ska vara tekniskt möjliga. I 2 kap. 3 § MB finns en bestämmelse som indikerar att de som bedriver yrkesmässig verksamhet ska använda sig av bästa möjliga teknik. Det innebär att en verksamhet ska välja den bästa lösningen som finns på världsmarknaden. Med andra ord är det en princip om bästa tillgängliga teknik. Principen om bästa möjliga teknik är således föremål för begränsningar. Hur kraven ställs för tekniskt möjligt kan variera sig från verksamhet till verksamhet, då det måste vara praktiskt möjligt för verksamheten att åta sig kravet. Det ska vara ekonomiskt och tekniskt möjligt sett ut liknande verksamheter i branschen. Skälighetsavvägningen kan dessutom ge vika för andra särskilda omständigheter som kan tänkas finnas i det enskilda fallet. Bästa möjliga teknik hänför sig till anläggningen i sin helhet, inte enbart åtgärden som krävs enligt 2 kap 3 § MB. Med andra ord kan krav på bästa möjliga teknik ställas på hur anläggningen utformas, konstrueras, underhålls etc. Förarbeten anger att vid bedömningen om bästa möjliga teknik bör man även beakta andra hänsynsregler och se det ur ett

---

³⁸ Prop. 1997/98:45, s. 24f, Del 2.

³⁹ Se Bengtsson, Bjällås, Rubenson & Strömberg, Miljöbalken (1 april 2015, Zeteo), kommentaren till 2 kap. 7 §.

större perspektiv än enbart 2 kap. 3 § MB. Man får se till samordningsvinsten. Om en teknisk lösning medför större nytta även inom andra områden kan den tekniken utgöra den bästa möjliga.⁴⁰ I bedömningen kommer en kostnadsavvägning in, eftersom det måste vara ekonomiskt möjligt för ett typiskt företag i branschen att kunna hålla en sådan standard. När det har motiverats ska man dessutom avväga om den kostnaden är rimlig för den miljönytta den medför och därav rimlighetsavvägningen.⁴¹

Lagrådets utlåtanden inför införande av MB uppgav att det finns andra samhällsintressen som kan behöva vägas in i en prövning. Dock angav de att med tanke på paragrafens utformning, får man ta del av utvecklande praxis för att ta del av hur det utfaller sig. De uttalar sig om att paragrafens utformning enbart ger en begränsad ledning av dess tillämpning.⁴² Regeringen anslöt sig till Lagrådets synpunkter och framförde i propositionen till MB att andra avvägningar än miljönyttan och kostnaden kan komma att spela in. Man måste även beakta andra skyddsintressen som kan hamna i konflikt med miljöhänsynen. En avvägning kan leda till att en kortsiktig lösning kan anses vara tillräcklig effektiv, trots att de i det långa loppet ger negativa effekter. Vid en sådan bedömning ska man göra en avvägning av vad som är en acceptabel nivå för de olika skyddsintressena till bakgrund av vad som är den bästa möjliga lösningen. Det kan även finnas andra begränsningar för hänsynsreglerna ur det hänseende att det måste vara ett vedertaget godtagbart beteende med hänsyn till andra intressen. Kraven får inte vara orimliga i förhållande till den olägenhet och intrång i den personliga valfriheten som de föranleder.⁴³

Trots att något kan anses vara rimligt enligt skälighetsbedömningen finns det andra begränsningar som kan aktualiseras i miljöbalken. För exempelvis vattenverksamhet ska man ta hänsyn till samhällsekonomiska avvägningar enligt 11 kap 6 § MB. Man ska även ta hänsyn till 3e och 4e kap som ger uttryck för hushållningsbestämmelserna som beaktar avvägningen mellan enskilda och allmänna intressen. När det gäller täktverksamhet ska även ytterligare avvägningar göras enligt 9 kap 6a § MB, som kan ställa högre krav än skälighetsavvägningen. Det finns dessutom anledning att införa begränsningar om det rör totalförsvaret.⁴⁴

---

⁴⁰ Prop. 1997/98:45, s. 216f, Del 1.

⁴¹ Michanek & Zetterberg, 2014, s. 127.

⁴² Prop. 1997/98:45, s. 459, Del 2.

⁴³ Prop. 1997/98:45, s. 206, Del 1.

⁴⁴ Se Bengtsson, Bjällås, Rubenson & Strömberg, Miljöbalken (1 april 2015, Zeteo), kommentaren till 2 kap. 7 §.

3 Analys av praxis

3.1 Bristfällig utredning

I en betydande del utav rättsfallen som berörs i föreliggande uppsats uppstår en problematik i form av bristande utredning. När MÖD ska göra sin bedömning enligt de allmänna hänsynsreglerna är det påtagligt att underlaget som kommer in till domstolen ska vara utförligt. Det gäller all utredning, undersökning och tester som parter framför för att påvisa om en åtgärd är motiverad eller inte. Om MÖD anser att det finns brister kan en ansökan helt avslås eller så kan det bli en återförvisning av ärendet.

När det gällde avloppsanläggningar för BDT-vatten har MÖD i ett rättsfall från 2013⁴⁵ angett att de enligt en bedömning av försiktighetsprincipen i 2 kap. 3 § ansåg att anläggningen inte nådde de miljö- och hälsoskyddskrav som bör ställas. Detta berodde på att det saknades tester gällande anläggningens funktion ur smittskyddssynpunkt, samt att det bland annat under vissa mätperioder saknades vissa uppgifter. Det fanns dessutom avvikelser i provtagningsresultaten som inte hade förklarats av återopande part. I ett liknande fall från 2014⁴⁶ avslog MÖD ansökan på grund av avsaknad av kontinuitet i testerna på reningsförmågan. Tester hade enbart genomförts vid enstaka tillfällen och under sommarhalvår. Det fanns även avsaknad av tester för bakteriereduktion. I ”Återvinningsstation 2013”⁴⁷ förelåg det osäkerheter om de verkliga förhållandena för bullerstörningar på grund av bristande utredning. Kontentan är att trots att man faktiskt vidtar en del tester, så krävs det viss kontinuitet, en tydlig redogörelse för eventuella avvikelser samt att man gör en grundlig utredning på alla möjliga aspekter som kan komma att medföra störningar.

Bristande utredning kan även ge negativt utslag vid en lokaliseringsbedömning enligt 2 kap. 6 §. I ”Avloppsanläggning 2014 I”⁴⁸ kom MÖD fram till att det var de facto bristande underlag. Det saknades i föreliggande fall information om jordlagrens sammansättning och grundvattnets strömningsriktning. Det medförde en osäkerhet rörande infiltrationsmöjligheterna. MÖD ansåg att det borde förelegat tillräckliga utredningar innan tillstånd meddelades. Likaså var det osäkerheter rörande marken i avgörandet ”Avloppsanläggning 2015”⁴⁹ då MÖD inte ansåg att det var tillräckligt utrett om det förelåg eventuella erosionsproblem på området. MÖD ansåg det oklart om det ens var möjligt att anlägga en ny avloppsanläggning och ärendet återförvisades för vidare utredning.

---

⁴⁵ MÖD M 5622-13, 2013-11-21.

⁴⁶ MÖD M 3753-14, 2014-09-24.

⁴⁷ MÖD M 8734-12, 2013-04-17.

⁴⁸ MÖD M 8541-13, 2014-04-24.

⁴⁹ MÖD M 11978-14, 2015-06-10.

Underlaget är dessutom av central vikt vid en bedömning av nyttan och kostnader, som det hade i avgörandet ”Trumman 2015”⁵⁰. Det saknades väsentligt underlag, som täckdiktningssplan eller annan dokumentation av utförd dikning. Därav fanns det anledning att ifrågasätta nyttan av åtgärderna i förhållande till resultatet. Det var dessutom kostsamt att genomföra omläggningen av trumman. Det kunde även komma att påverka andra intressen över det enskilda markavvattningsintresset. Så i föreliggande fall var det visat att det var ett kostsamt förfarande, men nyttan var inte ordentligt påvisad. Av den anledningen återförvisade MÖD ärendet. För att ett föreläggande ska anses vara motiverat måste det finnas en grund för det. Underlaget har även relevans när domstolen vid en bedömning tar hänsyn till föreskrifter. Det förekom i ”Slam åkermark 2014”⁵¹ att MÖD framför att föreskrifter och förordningar är ett komplement till MBs hänsynsregler. De föreskrifter som Naturvårdsverket presenterar är i regel tillräckliga försiktighetsmått. Dock kan man ställa högre krav om det är skäligt i det enskilda fallet. I föreliggande fall ansåg MÖD att gränsvärdena uppfylldes och att det inte hade lyckats visats att det fanns anledning att ställa högre krav. Liknande förfarande kan man se när det handlar om riktvärden. I ”Gatustensbesatt parti 2015”⁵² var det visat att riktvärdena överskreds, men inte i vilken omfattning. Därför kunde inte MÖD göra en bedömning om den var beaktansvärd eller inte. Därför återförvisades ärendet till nämnden för ytterligare utredning.

Sammanfattningsvis kan man se att MÖD verkligen lägger vikt vid underlaget som presenteras. För att försäkra sig om att få ett fulländat beslut från MÖD måste man som part se till att framföra ordentliga utredningar annars fallerar prövningen.

3.2 Miljönytta och kostnad

Det finns få rättsfall i underlaget för föreliggande uppsats där en grundlig genomgång av miljönyttan och kostnaden har redogjorts för av domstolen. I de rättsfall där man faktiskt kan se att det har gjorts en reell avvägning av nytta och kostnad, så redogör domstolen grundligt för alla bedömningsparametrar miljömässigt motiverat, ekonomiskt rimligt och tekniskt möjligt. I andra avgöranden kan nytta enbart nämnas utan att domstolen riktigt motiverar hur de gjort sin övriga bedömning. I de inledande avgöranden som presenteras nedan kan man se att domstolen redogör för sina bedömningar och att de använt sig av bland annat kostnadsberäkningar. I de senare rättsfallen som presenteras finner man svagare motiveringar från domstolens sida.

”Rönnskärsverken 2014”⁵³ är en utförlig prövning om tillstånd för ett

---

⁵⁰ MÖD M 1416-15, 2015-07-03.

⁵¹ MÖD M 7883-13, 2014-03-11.

⁵² MÖD M 10751-14, 2015-06-09.

⁵³ MÖD M 7429-13, 2014-06-27.

metallsmältverk, som omfattar ett flertal olika rättsfrågor. Ur uppsatsens hänseende är resonemanget som domstolen för om verkets svavelutsläpp av relevans. Där förekommer närmare bestämt en diskussion om vad som kan anses vara miljömässigt motiverat, ekonomiskt rimligt och tekniskt möjligt att ställa för villkor.

Inledningsvis fastställde MÖD att Rönnskärsverken har medverkat till stora utsläpp av svavel i landet rent historiskt sett. Trots att minskningar har skett på senare år, ansågs de fortfarande vara omfattande ur ett nationellt perspektiv. Villkorsutsläppet som förelåg från bolagets sida medförde inte ett överskridande av miljö kvalitetsnormerna för utomhusluft. Dock var halterna av SO₂ i luften i närområdet kring verksamheten förhöjda jämfört med andra motsvarande tätorter. MÖD ansåg att det därav var miljömässigt motiverat att kräva mer långtgående krav än vad bolaget yrkat.

Därefter fortsatte MÖD i sin bedömning om vad som är tekniskt möjligt att kräva av bolaget. De gick in på vad Naturvårdsverket angett om att de anser att man kan minska utsläppen i större utsträckning än vad det överklagade villkoret anger. Deras grund ligger i att de har jämfört med ett motsvarande smältverk, nämligen Aurubis AG i Hamburg Tyskland. MÖD kommer dock fram till att metallsmältverk är komplicerade verksamheter. För att kunna genomföra en rättvis jämförelse måste man ha ingående kunskaper om alla delmoment i anläggningen. Detta ansågs inte vara tillräckligt utrett och man måste istället utgå från förutsättningarna i det aktuella fallet.

Bolaget hade sammanställt en tabell som angav successivt mer kostsamma tekniska åtgärder för att begränsa luftutsläppen. Vad som följer av rättsfallet är att inga invändningar har gjorts mot tabellen och av den anledningen kan tabellen användas. Ur ett perspektiv av vad som är tekniskt möjligt ansågs åtgärderna på tabellen vara godkända, då de motsvarade vad som enligt gällande BREF-dokument anser vara bästa möjliga teknik. Som vi vet av förarbeten ska det dessutom vara ekonomiskt rimligt för ett företag i branschen att kunna vidta dessa tekniska åtgärder. MÖD angav att inte ens om bolaget skulle vidta alla åtgärder som är listade skulle de inte lyckas nå till en svavelförening som är lägre än 2 200 ton per år. Den specifika kostnaden ansåg MÖD vara ett lämpligt mått för att från ett samhällsperspektiv bedöma vilka åtgärder som bör prioriteras när det gäller effekter på regional eller mer utbredd nivå. MÖD dömde att vid en jämförelse med vilka specifika kostnader som diskuterats inom andra samhällssektorer är det inte rimligt att vid en enskild källa kräva åtgärder till en så hög kostnad som motsvarar de åtgärder som återfinns i tabellens slut. Därav fick inte Naturvårdsverket fullt bifall, men MÖD ställde trots det en fråga om det är rimligt att till viss del skärpa villkoret. Vad man kunde se i fyra utav de listade åtgärderna skulle de medföra en kostnad av ca 75 och 80 kr/kg svavel. Skulle dessa vidtas skulle totalutsläppet begränsas till 2 550 ton svaveldioxid per år. Nästa steg i tabellens åtgärder innebar en kostnad av 125 kr/kg svavel, vilket MÖD inte ansåg rimligt. De motiverade inte varför de satt en gräns där. Med detta som grund skulle det i praktiken kunna vara motiverat att ställa krav i enlighet med detta, men MÖD anförde att man

måste ta hänsyn även till den totala miljöinvesteringen som bolaget nu står inför. MÖD gjorde därmed en ekonomisk avvägning. Bolaget ska nämligen bygga underjordsförvar av avfall. Hanteringen av processavfall ligger på en kostnad av 600 Mkr, medan investeringen i minskning av utsläpp skulle landa på 640 Mkr. Så trots att minskning är angeläget fann MÖD att det inte kan krävas av bolaget att begränsa svavelutsläppen till lägre nivåer när de står inför ytterligare en stor och prioriterad miljöinvestering.

I ovanstående rättsfall kan man se att MÖD till viss del tog hänsyn till ekonomiska kalkyler som genomförts för att beräkna kostnader. MÖD satte en gräns och avgjorde om det är ekonomiskt rimligt eller inte. Att man kan använda återopade kostnadsberäkningar finner man även i ”VOC-utsläpp 2015”⁵⁴. Naturvårdsverket framförde att man i tidigare rättsavgörande, MÖD 2000:13, använt sig av en rapport av Arbetsgruppen för samhällsekonomiska kalkyl- och analysmetoder för transportområden. Av rapporten framgick det att beroende på tätortens storlek kan kostnaden motsvara ett intervall på 60-150 kr/kg. Det som ansågs skäligt i det ovan nämnda rättsfallet var 60-120 kr/kg. Naturvårdsverket framhöll att denna gräns fortfarande användes som en generell utgångspunkt. MÖD anförde i sina domskäl att det är relevant att utgå från den specifika kostnaden för minskat utsläpp när man gör en avvägning enligt 2 kap. 3 och 7 §§ MB. MÖD delade Naturvårdsverkets uppfattning om att beräkningen av att 60 – 120 kr/kg VOC ansågs vara en rimligt kostnadsintervall för när åtgärder kan krävas. Vilka typer av VOC som föreligger i den aktuella situationen avgör i vilken del av intervallen man bör ligga på. I föreliggande fall handlade det om utsläpp av aceton och etanol, vilka ur hälso- och miljösynpunkt är minst skadliga. Därav skulle de ligga i den nedre delen av kostnadsintervallet, alltså en kostnad av 60 kr/kg. I föreliggande fall skulle kostnaden överstiga 60 kr/kg och MÖD dömde därav att det var en orimlig ekonomisk kostnad. Alltså satte de även en gräns för vad som ansågs rimligt i kostnadsberäkningen. Det framgår inte riktigt vad det är som motiverat att gränsen sätts där den gör, mer än att det inte var så skadliga substanser i detta avgörande.

Ytterligare ett avgörande där MÖD förhållandevis grundligt går igenom bedömningsfaktorerna miljömässigt motiverat och ekonomiskt rimligt är ”Fiskvägar 2014”⁵⁵. Det första MÖD utredde var om det är miljömässigt motiverat med åtgärder. De vattenförekomster som var av relevans i föreliggande fall hade prioriterats som värdefulla för miljön. Vid utredningstillfället hade de måttlig ekologisk status, men målet är att de ska uppnå god ekologisk status tills år 2021. MÖD framförde att enligt den redovisning som framförts är en utav anledningarna till att man inte når god ekologisk status att det föreligger kontinuitetsförändringar. I förvaltningsplanen för distriktet konstaterades bland annat att vattenkraften medför att vattendragens hydrologi och morfologi kan påverkas i större utsträckning vilket leder till följdverkningar på ekosystem och arter. MÖD avgjorde med grund i att det var visat att vattenförekomsterna var av

---

⁵⁴ MÖD M 5062-14, 2015-04-23.

⁵⁵ MÖD M 9888-12, 2014-03-07.

betydelse för fisk och annat vattenanknutet djurliv att det var miljömässigt motiverat att vidta åtgärder. Specifikt anordnandet av fiskvägar skulle vara till nytta för vattenbiotopen. I nästa steg utredde de åtgärderna ur ett ekonomiskt perspektiv. MÖD angav att det enbart krävs fiskvägar enligt en utav de framlagda alternativen som bolaget angett. I alternativ ett handlar det om en summa av 1,9 Mkr per fallhöjdsmeter och i alternativ två handlar det om en summa av 10 Mkr respektive 1,5 Mkr. Trots att MÖD angav att kostnaderna är betydligt högre än genomsnittet för jämförbara projekt, har bolaget inte kunnat motivera detta. Dock angav MÖD att de inte är större än vad som i vissa fall godtagits i branschen. MÖD ansåg det dessutom visat att kostnaderna för anläggandet av fiskvägar vid Brevens Bruk kan göras till en lägre kostnad än vad bolaget angett. Med detta som grund ansågs det inte vara en orimlig kostnad att ställa krav på att vidta fiskvägar.

I dessa rättsfall som presenterats är det tydligt att domstolen i första hand har utrett om det är miljömässigt motiverat att ens vidta åtgärder. Om så är fallet övergår de till en kostnadsbedömning med hjälp av kostnads kalkyler. Så länge inte någon part har invändningar mot kostnadsberäkningarna använder domstolen dessa för att avgöra vad som är ekonomiskt rimligt. Hur domstolen väljer att sätta sin gräns motiverar de dock inte.

Det kan vid en avvägning av nyttan och kostnaden leda till att åtgärder kan anses orimliga om det inte är tillräckligt visat att nyttan överskrider kostnaden. I ”Skånetrafiken 2014”⁵⁶ var den huvudsakliga frågan vem som ansvarade för att motverka störningar, men även en fråga om försiktighetsåtgärder enligt 2 kap 3 §. Skånetrafiken hade anfört att det är ett omfattande och kostsamt arbete att göra en omläggning. Detta tar MÖD till grund för att avslå nämndens överklagande, med anledning att man inte tillräckligt utrett om det finns alternativa metoder och dess effektivitet. Därav ifrågasatte MÖD om föreläggandet kunde anses ekonomiskt rimligt. Liksom i så många andra avgöranden som förekommer i denna uppsats är utredningen av stor vikt.

3.3 Bästa möjliga teknik och kostnad

Bästa möjliga teknik som återfinns i 2 kap. 3 § MB är ofta föremål för prövning i MÖD. Det kan variera mellan en prövning om vad som anses utgöra bästa möjliga teknik och ifall en viss åtgärd enligt bästa möjliga teknik är ekonomiskt rimlig att utföra. Domstolen gör en avvägning om de är motiverade. Eftersom det för uppsatsens syfte är mest relevant att se hur man gör avvägningen, kommer följande fokus att ligga på just det och inte hur man kommer fram till vad som utgör bästa möjliga teknik.

I ”Kallvalsat material 2012”⁵⁷ handlade avgörandet om villkoren i ett tillstånd till ökad produktion av kallvalsat material. Enligt villkor 25 skulle

---

⁵⁶ MÖD M 7927-13, 2014-03-28.

⁵⁷ MÖD M 8364-10, 2012-02-28.

neutraliseringsanläggningen vara utformad så att man uppfyller bästa möjliga teknik som inte är orimligt kostsam enligt 2 kap. 3 § MB. MÖD tog hänsyn till bolagets behov av handlingsutrymme vid tillfälliga haltförhöjningar och medgav att de enbart behövde nå begränsningsvärdet tio utav tolv månader. I villkor 26 reglerades att anläggningarna skulle vara utformade och drivas enligt bästa möjliga teknik, i det fall det inte är orimligt kostsamt. Länsstyrelsen yrkade att kväveoxidutsläppen ska kontinuerligt mätas och registreras. Detta motsatte sig bolaget med grund i att det skulle innebära för höga kostnader. MÖD ansåg att det inte var en orimlig kostnad med tanke på nyttan som följer av en bättre uppföljning av utsläppen som vid tillfället var ansenliga. Alltså översteg nyttan av tekniken den höga kostnaden som den medförde. Domstolen förde ett slags framtidsresonemang.

”Krematorieverksamhet 2011” har återigen relevans när det gäller bedömningar enligt bästa möjliga teknik. I föreliggande fall ansågs bästa möjliga teknik vara en ugn med efterförbränning och stoftrening samt en metod för avskiljning av kvicksilver. Denna metod möjliggjorde dessutom att det sker en minskning av partikelutsläpp, som ska beaktas som en bonus vid en bedömning av nytta och kostnad. Tolkar man denna motivering så kan en tolkning vara att om en teknik medför ytterligare nytta på andra områden än tekniken egentligen är menad, så kan den totala nyttan motivera en högre kostnad.

Två intressanta fall rörande kostnader och bästa möjliga teknik uppkom år 2009⁵⁸. I båda fallen handlade det om krav på rening av svavelgaser var rimliga enligt 2 kap. 7 § MB. I båda fallen var det utrett att uppsamling av gaser med efterkommande förbränning utgör bästa möjliga teknik. MÖD framförde i båda prövningarna att utvecklingen gällande rening av svavelutsläpp hade nått den nivån att många cellulosaindustrier redan hade installerat svaggassystem. Av den anledningen måste det föreligga starka skäl för att undanta en omfattande verksamhet från detta. I ”Svaggassystem I 2009” beräknade bolaget att kostnaderna skulle ligga på 75 miljoner kronor, vilket var högt i förhållande till företagets ekonomiska status. Även i relation till att de redan genomfört en investering i form av att de infört stoftfilter. Med grund i att det krävs tungt vägande skäl för bolaget att undantas ansåg MÖD att de inte hade lyckats visa att det var orimligt, men eftersom de genomfört en större miljöinvestering får de längre tid på sig att införa investeringen av svaggassystem. I ”Svaggassystem II 2009” uppgick kostnaderna till 150 miljoner kronor, vilket MÖD vidhöll inte var en rimlig kostnad. Dock hade bolaget ansökt om tillstånd till installation av en ny sodapanna. MÖD fortsatte sin motivering med att bolaget inte har lyckats visa att det var orimligt att uppfylla det MD har ålagt dem rörande utsläppskravet på 0,1 kg svavel per ton med den nya sodapannan. Till följd av detta ansåg MÖD att bolaget i och med sin ansökan om en ny sodapanna dessutom ansökte om att få installera ett avgassystem. Därav angav domstolen att krav på det bör ställas i de slutgiltiga villkoren. Det som är

---

⁵⁸ MÖD M 6913-17, 2009-12-08 och MÖD M 8893-08, 2009-12-08.

intressant här är att 75 miljoner kronor ansågs rimligt för den första verksamheten, men 150 miljoner kronor ansågs orimligt i det andra fallet. Nu blev utfallet i de båda avgörande olika på grund av andra anledningar, men domstolen satte en gräns vid vilken kostnad som var rimlig eller inte. Hur domstolen kom fram till denna gräns går inte att utläsa av domskälen. Möjligen är det relaterat till verksamhetens storlek eller företagets ekonomiska situation.

3.4 Faktorer

Det finns alltså vissa fall som kommer upp till MÖD där domstolen gör en relativt grundlig bedömning mellan nyttan och kostnaden. Dock är det inte alltid fallet och även om domstolen gör en bedömning är den inte tydlig då domstolen inte redogör utförligt för alla de parametrar som miljömässigt motiverat, ekonomiskt rimligt och tekniskt möjligt. Däremot har de ändå ett visst värde, eftersom MÖD gör intressanta bedömningar och anger i sina domskäl en del faktorer som har legat till grund för sina bedömningar. Trots att en bedömning ska genomföras i varje enskilt fall kan de ha viss prejudicerande verkan och man kan därav ta vägledning från dessa faktorer.

Ett bra exempel på där domstolen redogör för faktorer som de använt sig av är i avgörandet ”Byte av värmekälla 2015”⁵⁹. Domstolen går visserligen in på miljömässigt motiverat, ekonomiskt rimligt och tekniskt möjligt, men det är väldigt begränsad information. Prövningen handlar om ett föreläggande från Miljönämnden i Falu kommun till S E att ersätta oljeledningen på en fastighet med en värmekälla med lågt eller inget inslag av ej förnybara energikällor. Domstolen gjorde en avvägning av nyttan mot kostnaderna enligt 2 kap 7 § MB. Domstolen anför i sina domskäl att verksamhetens storlek är en utav flera faktorer som påverkar bedömningen av miljönyttan. För S Es verksamhet ansågs den vara av en mindre sådan. Trots vad domstolen anför om storleken anger de senare i sina domskäl att även en mindre verksamhet kan bidra till utsläppet av växthusgaser. MÖD tar vägledning av Naturvårdsverkets beräkning av miljönyttan i detta fall. Denna beräkning angav att miljönyttan ändå var beaktansvärd. Kort och gott är alltså verksamhetens storlek av betydelse, men den faktorn kan bortfalla om man trots det har en beaktansvärd miljöpåverkan. Ytterligare något som är intressant i föreliggande fall är att MÖD utöver förestående dessutom motiverar att föreläggandet inte är för betungande för S E. Domstolen ger skäl för detta med att utbytet kommer innebära en sänkning av värmekostnaderna och åtgärden därav kommer återbetala sig över tid. Dessutom har det inte visats att det medföljer några svårigheter för verksamhetsutövaren att byta värmekällan. Den enda kostnadsaspekten som nämns är att åtgärderna kommer återbetala sig över tid. Rent tekniskt anförde MÖD att det inte har visats medfölja svårigheter. Man finner därmed i korthet miljömässigt motiverat, ekonomiskt rimligt samt tekniskt möjligt i komprimerat format.

---

⁵⁹ MÖD M 9668-14, 2015-05-28.

Verksamhetens storlek är en återkommande faktor som exempelvis återkommer i ”Skjutbana 2015”⁶⁰. I föreliggande fall ansåg MÖD att verksamheten inte kunde klassas som liten, eftersom den var omfattande. Domskälen ger inte vidare information om var de drog sin gräns för vad som är omfattande eller inte. Ytterligare en faktor som spelade roll i föreliggande fall var att verksamhetens störningspåverkan inte kunde anses vara obetydlig. Det fanns nämligen flera bostadshus i närheten av skjutbanan. Detta var avgörande oavsett om de boende hade framfört klagomål eller inte. Eftersom frågan i detta fall var om man kunde gå ifrån de allmänna råd som förelåg om bullerstörningar kan man motsatsvis anta att om verksamheten ansågs vara liten och om störningarna kunde anses obetydliga hade en avvikelse kunnat ske. Bolaget hade anfört i sin talan att verksamheten var viktig i kommunen. De utgjorde den enda skjutbanan i området och brukades av samhällsviktiga verksamheter. MÖD tog ingen hänsyn till detta i sina domskäl. Av detta avgörande finner man alltså en ny bedömningsfaktor i form av närheten till bostäder. Detta hade dessutom relevans i ett vägledande avgörande från 2011 ”Krematorieverksamhet”⁶¹. Verksamheten ansågs inte vara omfattande på grund av att deras utsläpp ansågs vara förhållandevis små. På grund av deras lokalisering i centrala Kiruna med bostäder omkring verksamheten kunde föroreningen ändå inte anses vara försumbar. Likaså i ”Biogasproduktion 2013”⁶² var närområdet tätbefolkat. Det förelåg risk för att luftolägenheterna riskerade drabba ett stort antal människor. Därav var lokaliseringen inte godtagbar enligt 2 kap. 6 § MB. I ”Gamleby Avloppsreningsverk 2013”⁶³ kom närheten till bostäder också på tals i domskälen.

En bedömning som grundar sig på omgivningen kan ge utfall även i andra faktorer. I ”Slipersmur 2012”⁶⁴ tog MÖD hänsyn till hur det såg ut i tätortsmiljö. Halterna av kreosot i slipersmuren kunde vara skadliga för marken. Halterna innebar en begränsad förhöjning av PAH-halten i jorden i relation till Naturvårdsverkets riktvärden för förorenad jord. MÖD uttryckte i sina domskäl att de inte var anmärkningsvärt höga. Speciellt inte i relation till vad som är sedvanlig i tätortsmiljö.

Störningar som redan finns på platsen kan agera som en bedömningsfaktor vid en lokaliseringsbedömning. I ”Förskola 2011”⁶⁵ skulle förskolan placeras i närheten av en trafikerad väg. Själva verksamheten skulle inte medföra någon direkt miljöfara. Dock förekom det bullerstörningar och luftföroreningar från vägen som skulle kunna påverka barnen. På grund av det ansåg domstolen att det inte var rimligt att lokalisera verksamheten på platsen.

---

⁶⁰ MÖD M 6473-14, 2015-02-09.

⁶¹ MÖD M 7474-10, 2011-11-04.

⁶² MÖD M 10187-12, 2013-06-25.

⁶³ MÖD M 6369-12, 2013-03-25.

⁶⁴ MÖD M 4344-10, 2012-01-12.

⁶⁵ MÖD M 4246-10, 2011-04-19.

Det finns de rättsfall där man får veta vilka faktorer som inte ska användas enligt MÖD. I ”Hamnverksamhet 2010”⁶⁶ anförde MÖD att en prövning enligt MB ska vara konkurrensneutral och en behovsprövning eller företagsekonomisk bedömning normalt inte ska ske. Likaså framförde MÖD i ”Flygplatsanläggning 2009”⁶⁷ att det inte är samhällsnyttan som ska beaktas, utan nyttan för de boende som ska vägas mot kostnaderna enligt 2 kap. 7 § MB. Luftfartsverket hade nämligen anförts till stöd för deras talan att man utöver bostadens standard och värde även skulle beakta samhällsnyttan och effekten av verksamheten. Kontentan var att det enligt domstolen var nyttan för dem i omgivningen som skulle beaktas och inte nyttan i det stora hela. MÖD tar inte heller hänsyn till om man är personligt kapabel till att utföra kraven. I ”Avloppsanläggning 2013”⁶⁸ anförde verksamhetsutövaren K N att han saknade ork och ekonomi att åtgärda den bristfälliga avloppsanläggningen. Han ville ha anstånd till att behöva åtgärda anläggningen tills fastigheten kunde säljas. MÖD nämnde inget om detta i sina domskäl utan uttryckte enbart att avloppsanläggningen inte nådde upp till de krav som anläggning har. De ansåg att han inte hade lyckats visa att han vidtagit de åtgärder eller försiktighetsmått som är rimliga för att motverka skada eller olägenhet av avloppsvattnet.

I ”Trafikbuller III 2013”⁶⁹ gör domstolen en redogörelse för faktorer som påverkat deras bedömning. De gjorde en avvägning om bullerstörningarna från verksamheten var orimliga. MÖD anförde att det inte är tillräckligt att bedöma störningarna med bakgrund enbart av beräknade och uppmätta ljudnivåer, utan man ska dessutom ta hänsyn till ljudets karaktär. När domstolen övergick till en bedömning enligt de tekniska åtgärderna kom de fram till att det förelåg svårigheter att möjliggöra vissa presenterade lösningar. Detta berodde på fastigheternas topografi. Rent ekonomiskt skulle de tekniska åtgärderna nå en kostnad av 25 miljoner kronor. Med grund i verksamhetens art, antalet störda bostäder, störningarnas omfattning och karaktär samt de tekniska förutsättningarna för att vidta skyddsåtgärder fann MÖD att föreläggandet var orimligt.

Sen finns det dessvärre de avgöranden där bedömningen inte redogörs för överhuvudtaget eller otroligt begränsat. Exempel på det finns i ”Avloppsvatten till gödselbrunn 2014”⁷⁰ där domstolen prövade ett förbud mot att släppa ut avloppsvatten från vattentoalett till gödselbrunn. MÖD instämde med MDs domslut och angav att miljöförbundet haft fog att förbjuda bolaget. De gjorde ingen vidare motivering över hur de gjort sin bedömning. MD grundade sin bedömning på att det förelåg risk för direkt smittspridning. Liknande förlopp skedde i ”Utansjö Bruk 2013”⁷¹ då MÖD höll med vad MD hade anförts. Vad MD hade anförts i sina domskäl om sin skälighetsbedömning var enbart att det enligt gällande praxis är skäligt att

---

⁶⁶ MÖD M 10319-09, 2010-12-22.

⁶⁷ MÖD M 8675-08, 2009-12-22.

⁶⁸ MÖD M 7165-13, 2013-12-02.

⁶⁹ MÖD M 11424-12, 2013-11-21.

⁷⁰ MÖD M 8498-14, 2014-10-06.

⁷¹ MÖD M 7070-12, 2013-02-19.

verksamhetsutövare står för undersökningarna. De angav att undersökningarna var miljömässigt motiverat och de framstod inte oskäligt kostsamma. Ingen vidare motivering gavs om hur de gjort själva avvägningen. Det gavs heller ingen motivering till domstolens beslut i ”Vindkraft: Sølvesborg 2013”⁷² mer än att det inte ansåg visat att placering stred mot 2 kap. MB.

Ytterligare ett avgörande där detta är tydligt är ”Dieselcistern 2015”⁷³. I föreliggande fall var huvudfrågan om man kunde ställa högre krav än de som krävdes enligt Naturvårdsverkets föreskrifter rörande en föreläggande om invallning av en cistern med diesel. MÖD gick på vad nämnden och Naturvårdsverket anfört i sin talan om vad som framkommit om markens beskaffenhet och dess genomsläpplighet. På grund av brister ansåg MÖD att det inte var orimligt att ställa krav på invallning. De gick inte in alls på hur de gjort en bedömning om det är ekonomiskt rimligt eller tekniskt möjligt. Avvägningen var helt klart bristfällig eftersom man ska väga nyttan mot kostnader och i föreliggande fall nämns kostnaderna inte alls. Inte heller i ”Avleda vatten 2015”⁷⁴ gick MÖD in på ekonomiskt rimligt eller tekniskt möjligt. De gick enbart in på en bedömning om det är miljömässigt motiverat att bland annat ålägga Nordvästra Skånes Renhållnings ABs (NSR) verksamhet ett villkor att ett år efter att domen vunnit laga kraft får behandlat lakvatten, dagvatten och processavloppsvatten inte annat än i undantagsfall avledas till Öresundsverket. Domstolen anför att trots att det är beaktansvärt att verksamheten ska upphöra avleda sitt vatten via det kommunala reningsverket, så ansågs inte villkoret orsaka annat än en relativt begränsad miljöpåverkan. Därav ansågs föreskriften vara orimligt betungande. Man bör uppmärksamma att NSR i sin talan påtalade de höga kostnaderna samt de tekniska svårigheterna. MÖD anförde inte i sina domskäl att de har beaktat detta, utan de gick enbart in på graden av miljöpåverkan.

3.5 Vägledningshjälpmedel

Om en prövning rör vissa typer av verksamheter eller om särskilda störningar uppstår till följd av en etablering finns det vissa hjälpmedel som domstolen använder för att göra en bedömning enligt 2 kap. 3, 6 och 7 §§. MBs allmänna hänsynsregler kompletteras med förordningar och föreskrifter som förtydligar och preciseras balkens grundläggande bestämmelser. Det förekommer dessutom att domstolen använder sig av riktvärden och allmänna råd som vägledning.

Riktvärden för buller uppkommer inte sällan i domstolens bedömning. Det framkommer av MÖD i ”Trafikbuller I 2013”⁷⁵ att det är stadgad praxis att det föreligger ett generellt behov av att åtgärda trafikbuller i samhället och

---

⁷² MÖD M 8116-12, 2013-02-05.

⁷³ MÖD M 2825-15, 2015-08-28.

⁷⁴ MÖD M 1865-14, 2015-02-10.

⁷⁵ MÖD M 1858-13, 2013-10-08.

att bullernivåerna ska begränsas till vad som anses vara en god miljö. Något som är fastställt inte bara i ”Trafikbuller I 2013”, utan även i ”Trafikbuller II 2013”⁷⁶, ”Trafikbuller III 2013” samt ”Gatustensbesatt parti 2015”, är att god miljö, när det gäller buller till följd av trafik, har ansetts motsvara de riktvärden för buller som framgår av prop. ”Infrastrukturinriktning för framtida transporter”⁷⁷. Utöver detta har även Naturvårdsverket angett riktvärden för buller i sina allmänna råd⁷⁸ som förekommer i ”Trafikbuller III 2013” samt ”Skjutbana 2015”. I ”Trafikbuller III 2013” anförde MÖD att syftet med infrastrukturpropositionen och Naturvårdsverkets riktvärden för buller är att de ska fungera som ett stöd för att bedöma påverkan på människors hälsa och miljön vid en prövning enligt 2 kap. MB. Man ska även väga in de tekniska förutsättningarna får åtgärder och begränsningar och väga in vilken utsträckning de är rimliga.

När det gäller Naturvårdsverkets allmänna råd så finns det några saker man bör observera. I ”Göteborgs älvsförbindelse 2014”⁷⁹ anförde MÖD i sina domskäl att de bullervärden som förekommer i Naturvårdsverkets allmänna råd inte generellt kan jämföras med värden som under inga omständigheter får överskridas. Själva placeringen av verksamheten i prövningen var förenade med stora svårigheter att vidta erforderliga bullerdämpande åtgärder. På grund av att det var ett samhällsbyggnadsprojekt ansåg MÖD att en höjning av tillåten bullernivå i detta fall bör medges. Likaså bör man observera att om Naturvårdsverket till exempel gör ställningstaganden i deras handböcker som går emot tidigare praxis så behöver domstolen inte följa detta. Detta framförde domstolen i ett vägledande avgörande ”Löt avfallsanläggning 2011”⁸⁰. I detta fall innebar det att MÖD tog vägledning av tidigare praxis, där det fastställts att man inte behöver ställa krav på användningen av jungfruliga massor för avslutade deponier istället för att gå på vad Naturvårdsverkets handbok anförde.

När det gäller jordbruksverksamhet har Jordbruksverket fått bemyndigande i lag⁸¹ att meddela föreskrifter om försiktighetsmått för gödselhantering. Till de generella föreskrifterna finns även allmänna råd. I ”Jordbruksverksamhet 2013”⁸² anförde domstolen att om generella föreskrifter har meddelats för en viss typ av verksamhet bör dessa som utgångspunkt kunna tillämpas, om det inte i det enskilda fallet är motiverat att vidta mer långtgående försiktighetsmått enligt 2 kap. MB. De angav att det är upp till den part som vill frånga föreskrifterna att visa att det finns skäl för det. Liknande argumentation från domstolen finner man i ett liknande fall från 2014⁸³ då MÖD utvecklade att riktlinjer från Jordbruksverket är framtagna för att ge råd om vad som är ekonomiskt optimalt och miljömässigt fördelaktigt gödsling. Rekommendationerna ska inte uppfattas som bindande regler.

---

⁷⁶ MÖD M 4030-13, 2013-11-06.

⁷⁷ Se Prop. 1996/97:53.

⁷⁸ Se NFS 2005:15.

⁷⁹ MÖD M 4155-13, 2014-06-12.

⁸⁰ MÖD M 2557-10, 2011-03-23.

⁸¹ 12 kap. 10 § MB.

⁸² MÖD M 4122-12, 2013-01-08.

⁸³ MÖD M 6081-13, 2014-01-23.

Med detta förtydligade MÖD att det inte är bindande ur den aspekten att en ansökan om tillstånd ska avslås enbart på grund av att den sökta verksamheten strider mot dessa. I ovanstående avgörande från 2013 fick domstolen tillfället att göra en bedömning om det fanns anledning att frångå de generella föreskrifterna eller inte. Vid ett utav villkoren anförde MÖD att det som länsstyrelsen hade anført fick stöd av den utredning som länsstyrelsen hade påvisat. Dessutom hade domstolen i M 9218-07 funnit skäl att meddela motsvarande särskilda villkor för en jordbruksverksamhet inom samma avrinningsområde. De uttrycker i sina domskäl: ”Miljönyttan av ett sådant förbud får anses överväga de nackdelar det kan ha för verksamhetsutövaren”. I det senare villkoret ansåg domstolen att det inte var lika motiverat eftersom miljönyttan var marginell mellan det som föranleder av den generella föreskriften och det av länsstyrelsen anförda villkoret.

Naturvårdsverket har särskilda föreskrifter som domstolen använder sig av. I ”Slam åkermark 2014” använde de sig av Naturvårdsverkets särskilda föreskrifter⁸⁴ om skydd för miljön, särskilt marken, när avloppsslam används i jordbruket. MÖD framhävde att föreskrifterna är avsedda att fånga upp de försiktighetsmått som Naturvårdsverket generellt anses behövliga vid slamspridning. Dock kan det i det enskilda fallet finnas skäl till att ställa högre krav än vad som följer av föreskrifterna.

Det finns även allmänna råd för diverse olika anordningar. De senaste åren har dessa använts när det gäller avloppsanordningar samt sterila instrument. I ”BDT-vatten 2013” samt ”Minireningsverk 2014”⁸⁵ använde domstolen sig av Naturvårdsverkets allmänna råd om små avloppsanordningar för hushållsspillvatten⁸⁶. MÖD angav i sina domskäl i ”BDT-vatten 2013” återigen att allmänna råd inte är bindande, men att de i detta fall kunde ge ledning för bedömningen om avloppsanordningen kunde anses vara lämplig. Domstolen angav att vad Naturvårdsverket anført i NFS 2006:7 om fem personekvivalenter och permanentboende kan utgöra en utgångspunkt, men att man dessutom ska ta hänsyn till omständigheter som exempelvis vattenförbrukning, hur mycket fastigheten används, vad som är anslutet till anläggning samt eventuellt användande av vattensnål teknik. I föreliggande fall ansågs anläggning ha en dimensionering som låg nära den som Naturvårdsverket rekommenderar, men så var inte fallet i ”Minireningsverk 2014” eftersom reningsverket inte hade genomgått sådana funktionstester som rekommenderades. I ”Finn Tatuering 2014”⁸⁷ använde sig domstolen av Socialstyrelsens utfärdade allmänna råd⁸⁸ vid en prövning om sterila instrument. De anförde att sterila instrument som används vid penetrering av hud eller slemhinna bör steriliseras av godkänd autoklav enligt de allmänna råden. Domstolen angav att allmänna råd visserligen inte är bindande för enskilda eller myndigheter, men utgör hjälpmedel för hur någon kan eller

---

⁸⁴ SNFS1994:2.

⁸⁵ MÖD M 2137-13, 2014-01-31.

⁸⁶ NFS 2006:7.

⁸⁷ MÖD M 12021-13, 2014-11-06.

⁸⁸ SOSFS 2006:4.

bör handla i en viss situation.⁸⁹ Allmänna råd är typiskt sett vägledande vid tillämpningen av materiella bestämmelser.

BREF-dokument kan användas som ett hjälpmedel till att utröna bästa tillgängliga teknik. Det är tekniska dokument från EU-kommissionen. De ämnar fastställa bästa tillgängliga teknik för olika industrisektorer. De finns idag på omkring 30 olika områden. Dokumenten hjälper till att identifiera den miljöprestanda som kan uppnås om man använder bästa möjliga teknik.⁹⁰ Som man kunde se i ”Rönnskärsverken 2014” ovan använde domstolen detta som ett hjälpmedel.

3.6 Vindkraftsverk

Etableringen av vindkraftverk kräver tillstånd och prövningar landar inte sällan i MÖD. Eftersom elproduktionen från vindkraftverk medverkar till att uppnå ett utav våra svenska miljömål arbetar kommuner effektivt med att planera vidare etableringar av vindkraftverk. Trots att det är ett steg i rätt riktning mot en bättre miljö är vindkraftverk omfattande verksamheter som kan medföra andra störningar. Dessa kan ta form av bullerstörningar, påverkan på fåglar och fladdermöss samt negativ inverkan på landskapsbilden. Boende i de områden som är föremål för etablering blir inte sällan drabbade. De senaste tre åren har flera vindkraftsprövningar tagits vid. Oftast handlar det främst om lokaliseringen kan anses vara lämplig enligt 2 kap. 6 §, men även en fråga om vilka försiktighetsmått som kan vara rimliga.

Den mest förekommande störningen som MÖD diskuterar de senaste tre åren är påverkan på fågel- och fladdermusarter. Det föreligger krav från det bolag som vill etablera sig i ett område att utföra inventarieutredningar om förekomsten av arter på området. Som redan är fastställt i tidigare kapitel är underlaget av stor betydelse för att domstolen ska kunna möjliggöra en tillförlitlig bedömning. I ”Vindkraft: Sävsjö 2015”⁹¹ bestod utredningen av enbart ett e-postmeddelande, en punktrutt över fåglar som förekom på området, en GPS-karta samt två fotografier. MÖD kritiserade att e-postmeddelandet saknade analys eller slutsatser rörande skogshöns samt att GPS-kartan var svårtydd och inte kunde användas av prövningsinstanser som underlag. MÖD ansåg att det var visat att det förekom tjäderhöna och spelade orrtuppar på området och det skulle kunna föranleda att man behöver ställa högre krav på försiktighetsmått. MÖD ansåg att det inte var tillräckligt utrett om skogshönsen på området och återförvisade ärendet.

I de avgöranden där fågelinventeringen godkändes använde domstolen sig av Naturvårdsverkets rapport 6467 ”Vindkraftens effekter på fåglar och fladdermöss”. I denna rapport anges det att vissa arter riskerar drabbas

---

⁸⁹ Rättsfallet hänvisar till prop. 1975/76:112, s. 66f.

⁹⁰ www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Industriutslappsdirektivet-IED/BREF-processen/

⁹¹ MÖD M 2538-14, 2015-02-06.

hårdast genom kollisioner med vindkraftverken. I ”Vindkraft: Mora 2014”⁹² var det visat att bland annat fåglar av arterna kungsörn och bivråk fanns på området, som är rödlistade. Kungsörnen omfattas även av ovannämnda rapport. Rapporten anger att för att undvika skador på arten ska man undvika vindkraftverk nära boplatser eller platser med regelbunden koncentration av rovfåglar. Av den anledningen dömde MÖD att lokaliseringen var bristfällig enligt 2 kap 6 §. Likaså i ”Vindkraft: Sällstorp 2013”⁹³ fanns det rödlistade fågelarter på området. Där anförde MÖD i sina domskäl att man vid en bedömning om vindkraftverkens lokalisering ska man inte enbart ta hänsyn till möjligheten att innehålla de buffertzoner som anges i rapporten, som nämnts ovan, utan det måste ske en helhetsbedömning i fråga om etableringens påverkan på området som fågellokal. Utredningen i föreliggande fall ansågs visa på att etableringen skulle fragmentera området och därigenom risker störa fåglar. Även här dömde MÖD att lokaliseringen var olämplig på grund av fåglarna. Det är inte alltid förekomsten leder till avslag. I ”Vindkraft: Torsås 2014”⁹⁴ var det visat att det fanns fladdermöss på området, men MÖD ansåg att meddelade försiktighetsmått var tillräckliga. Det som dock kan ifrågasättas är hur MÖD kom fram till detta resultat då det saknas motivering, trots att motparterna starkt kritiserat den fladdermusinventering som genomförts. De angav att den inte följer de direktiv som framgår av Naturvårdsverkets rapport. MÖD anförde enbart att de delade länsstyrelsens bedömning om försiktighetsmått samt i övriga frågor gjorde samma bedömning som MD. Kollar man till vad MD anförde så konstaterar de att personen i föreliggande fall som utfört inventeringen är samma inventerare som stod för rapporterna i en liknande prövning i ett närliggande område, nämligen Strömbyfallet. Därav finner de inte anledning att ifrågasätta utredningen.

Flera störningar kan förekomma vid en vindkraftsetablering som nämnts ovan. I flera fall framför bolaget förslag på åtgärder mot bullerstörningar och de godtas ofta utan vidare motivering från MÖDs sida. I ”Vindkraft: Åmål 2014”⁹⁵ yrkade man på ett villkor om ett avstånd av 1 000 meter mellan vindkraftverk och befintliga bostadshus. Dock anförde MÖD att det vid en planerad etablering av vindkraftverk är svårt att på förhand slå fast vilken typ av verk om slutligen kommer användas, då pågående teknikutveckling kan leda till att man genom att utnyttja ny teknik kan uppnå större nytta med mindre påverkan på omgivningen. Därför är det tillräckligt att bullervillkor ska säkerställa att olägenheter inte uppkommer på grund av buller från vindkraftverken. Därför fann MÖD att det ur bullersynpunkt inte var miljömässigt motiverat med ett preciserat krav på ett visst avstånd, utan det ansågs tillräckligt att placeringen av vindkraftverken regleras genom ett villkor om maximalt tillåtet buller vid bostäder. En annan störning som kan förekomma är att landskapsbilden kan förändras. Det var fallet i ”Vindkraft: Falun 2014”⁹⁶. MÖD ansåg att förstahandsyrkandet på en

---

⁹² MÖD M 2504-13, 2014-04-03.

⁹³ MÖD M 10072-12, 2013-08-23.

⁹⁴ MÖD M 9329-13, 2014-04-04.

⁹⁵ MÖD M 4107-14, 2014-10-23.

⁹⁶ MÖD M 9650-12, 2014-01-24.

etablering av 83 verk skulle medföra relativt omfattande påverkan. Byn Ryssjön skulle nära nog omringas av vindkraftverk och även boende i Svartnäs skulle få påverkad landskapsbild. Därför ansåg domstolen att det förelåg hinder för en vindkraftsetablering av 83 stycken. Däremot ansågs 53 stycken etableringar i delområdena Räkenberg och Ånglarna vara mer lämpligt. MÖD motiverar inte vidare varför det är mer lämpligt att etablera dem just där.

3.7 Bergtäktverksamhet

Bergtäktverksamhet är en omfattande verksamhet som bidrar till diverse störningar och olägenheter. Prövningar om nya tillstånd eller fortsatta tillstånd är återkommande i domstolen och har nått MÖD ett antal gånger de senaste åren. De förmodligen mest återopade och problematiska störningarna som en bergtäkt medför är bullerstörningar samt sprängning- och vibrationspåverkan. Dessa olägenheter kan härleda både från verksamheten i sig, men även på grund av de transporter som sker från och till verksamheten. Man kan särskilja bergtäktverksamhetsprövningar från andra tillståndsprövningar eftersom de i regel även inkluderar en behovsprövning. Se mer om detta nedan.

När det gäller transporter som är relaterad till bergtäkten genererar det inte sällan bullerstörningar för boende i omgivningen. Detta förelåg bland annat vara fallet i ”Bergtäkt II 2014”⁹⁷ samt ”Bergtäkt I 2015”⁹⁸. Förekommer det buller från transporter finns det anledning att vidta försiktighetsåtgärder. I ”Bergtäkt I 2015” angav MÖD att man ska grunda prövningen från samtliga bergtäkter i området, för i föreliggande fall fanns det mer än en täktverksamhet i området. Man ska grunda bedömningen på en uppskattning av frekvensen som lastbilarna passerar de fastigheter som berör de boende. I ”Bergtäkt II 2014” godkände MÖD bolagets anförande trots bullerstörningar från transporter, med grund i att det skulle vara en stor efterfrågan av täktmaterial inom kommunen. Behovet ansågs vara av större vikt än att medföra hårda begränsningar i uttaget av material för att minska transporterna. I ”Bergtäkt I 2015” kritiserade däremot MÖD att bolaget inte visat på vilka andra möjliga skyddsåtgärder som kunde genomföras på området och ansåg därmed utredningen vara bristande. Trots att bolaget hade angett ett intyg om att det fanns ett intresse för materialet avtog MÖD tillståndet. Är bergtäkten lokaliserad i ett industriområde får man tolerera trafikökningar, vilket framkommer av MÖD i ”Bergtäkt Göteborg 2014”⁹⁹.

Som redan har framgått av det tidigare nämnda rättsfallen är det viktigt att vid en prövning av en bergtäktverksamhet utvärdera behovet av bergtäkten i området. Behovet genomsyrar de prövningar som berör en bergtäkt. En

---

⁹⁷ MÖD M 11909-13, 2014-06-05.

⁹⁸ MÖD M 8644-14, 2015-06-15.

⁹⁹ MÖD M 9233-13, 2014-08-28.

tydlig förklaring finner man i MÖDs motivering i ”Bergtäkt II 2015”¹⁰⁰. I fallet anförde bolaget att det är en grundläggande princip i MB att en prövning ska vara konkurrensneutral och att någon behovsprövning eller företagsekonomisk bedömning normalt inte ska ske. Det ska därmed inte göras någon bedömning av om det föreligger ett behov av verksamheten. Bolaget ansåg att det inte ligger inom ramen för MB att avgöra ett lämpligt antal verksamma aktörer inom en viss bransch eller område. En sådan prövning skulle enbart medföra oönskade snedvridningar ur ett konkurrenshänseende. MÖD medgav bolagets anförande om att någon särskild behovsprövning inte krävs efter att lagkravet har tagits bort ur 9 kap. MB. Däremot anføres det i förarbeten att vid en prövning av resurshushållning ska man beakta att behovet är av särskilt vikt vid en nyetablering av en täkt. En behovsanalys är, enligt förarbeten, ofta nödvändiga för att man vid en prövning ska kunna tillämpa hushållningsbestämmelserna i 2 och 3 kap. MB. MÖD angav att det framhålls i förarbeten att en ansökan kan avslås med motiveringen att behovet kan tillgodoses med material från en annan täkt, vilket gör att lokaliseringen enligt 2 kap. 6 § MB är olämplig. Behovet är därav av betydelse vid en lokaliseringsbedömning, och MÖD framhåller att det har bekräftats av flera avgöranden från MÖD. Därav har behovsanalys betydelse i fallet, trots att det saknar lagkrav.

Som ovanför anført kan bullerstörningar samt vibrations- och sprängningspåverkan vara problematiska hinder vid en bergtäktetablering. I ”Bergtäkt Göteborg 2014” var sprängningar en avgörande fråga i prövningen. Sprängningarna var kopplade till stora risker eftersom bergtäkten var omgiven av andra miljöfarliga verksamheter. MÖD angav att stress, dålig planering och den mänskliga faktorn ofta föranledde olyckor i samband med sprängning. Trots att det enligt erfarenhet skedde mer olyckor vid entreprenader, ansåg ändå MÖD att det fanns anledning att förelägga vidare skyddsåtgärder i ett bredare område för att minimera eventuella risker för de omgivande verksamheterna. När det gäller buller och vibrationer krävs det att man vidtar försiktighetsåtgärder. MÖD anförde i ”Bergtäkt I 2014”¹⁰¹ att om verksamheten är en nyetablering krävs det en noggrann lokaliseringstudning. De drog paralleller till M 5701-05 och angörde att ju större kraven är för motstående intressen ska påverkas, desto större är kraven på utredningens omfattning och kvalitet. I föreliggande fall ansåg MÖD att det fanns tydliga brister i bullerutredningen, då man inte beaktat det totala bullret från när hela verksamheten är i gång på samma gång, samt att verksamheten var lokaliserad i närheten av bostäder. Det visade för att lokaliseringen var tveksam. Återigen, som anförts i tidigare kapitel, är det viktigt med underlag vid en ansökan, både om det gäller bullerutredning eller utredning om alternativa skyddsåtgärder för att motverka buller.

---

¹⁰⁰ MÖD M 5627-14, 2015-04-20.

¹⁰¹ MÖD M 3113-13, 2014-03-21.

3.8 Vattenverksamheters samhällsekonomiska analyser

Vattentäktverksamhet går under hänsynsreglernas tillämpningsområde. Det som emellertid utmärker sig med vattentäkt är att de står under fler rättsregler som gäller speciellt för vattenverksamhet. En utav rättsreglerna som enbart tillämpas på vattentäkt är 11 kap. 6 §, som anger att man ska genomföra en samhällsekonomisk analys vid en prövning. Som framkommer av praxis är det två prövningar som sker rent teoretiskt. Verksamheten kan beaktas rimlig enligt 2 kap 7 §, men sedan inte anses vara rimlig vid en samhällsekonomisk tillåtlighetsprövning. De är alltså inte beroende av varandra.¹⁰² Eftersom samhällsekonomiska analyser är en metodfråga, som uppstår i föreliggande uppsats, kommer en kortare redogörelse vidtas om hur domstolen använder analysen när det rör uttryckliga vattenverksamheter. Syftet med detta är att i relation till verksamheter som inte utgör av vattentäkt kunna härröra om samhällsekonomiska analyser används i samma utsträckning, trots uteblivet lagkrav.

MÖD förtydligade i ”Vattentäkt 2014”¹⁰³ bestämmelsen i 11 kap. 6 § med att en vattenverksamhet endast får bedrivas om dess fördelar från allmän och enskild synpunkt överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av den. Den samhällsekonomiska analysen ska om möjligt baseras på en ekonomisk analys, där även indirekta ekonomiska verkningar och nytta bör beaktas. Domstolen anförde att en verksamhet som utförs för den allmänna miljö- och hälsovården ska kunna medges även om den i strikt ekonomisk mening är förlustbringande. Prövningen handlade om en nyetablering av grundvattentäkt som är menad att ersätta en gammal som tillhandahållit det allmänna vattenförsörjningen för ett antal samhällen. MÖD fortsatte sin motivering med att tillhandahållandet av dricksvatten i tillräcklig mängd och av kvalitet som ur miljö- och hälsoskyddssynpunkt är tillfredställande är av grundläggande betydelse för ett samhälle och utgör ett starkt allmänt intresse. MÖD framhävde att det ur ett samhällsnyttoperspektiv är nödvändigt att se till att det långsiktigt finns tillgång till en fullgod dricksvattenförsörjning och att den planerade nya vattentäkten tillgodoser detta behov. MÖD ansåg att fördelarna från allmän synpunkt för den nya vattentäkten överväger de kostnader och olägenheter som är förenade med en ny vattentäkt. I ”Kraftverk 2015”¹⁰⁴ anförde MÖD att det som bedöms enligt samhällsekonomiska nyttan är den totala produktionen vid kraftverket och det värde för bolaget och miljön som produktionen innebär.

---

¹⁰² MÖD M 2008-14, 2015-01-21.

¹⁰³ MÖD M 1280-14, 2014-12-12.

¹⁰⁴ MÖD M 8255-14, 2015-06-12.

4 Utlåtanden och miljömålsutvärdering

4.1 Naturvårdsverkets utvärdering

Naturvårdsverket har publicerat en utvärdering av miljömålen 2015. Utvärderingen har som syfte att vara en uppföljning av miljöpolitiken och de svenska miljökvalitetsmålen. Utvärderingen går in på att analysera drivkrafter och styrmedel för att avgöra om de är tillräckliga i syfte att uppnå våra miljömål. En utav slutsatserna är av relevans, då Naturvårdsverket anser att vi behöver en sammanhållen politik för hållbar utveckling. I utvärderingen anses det föreligger brister i tillämpning av hänsynsreglerna samt brister i myndigheternas arbetssätt och struktur. Dessutom är det konflikter mellan MB och annan lagstiftning. Några utav anledningarna till bristerna anges vara att det är krångliga och svårtolkade regler, brister i utformningen av lagar, dåligt utvecklad praxis samt brister på resurser och kompetens. Naturvårdsverket menar att de allmänna hänsynsreglerna utgör en utav de större problemområdena och är en stor orsak till att MB inte fungerar som ett effektivt styrmedel. Det är svårt att värdera miljön gentemot andra samhällsintressen. En av de centralaste och viktigaste orsakerna till bristerna är att domstolen inte redovisar vilka överväganden man har gjort vid en bedömning enligt 2 kap. 7 § MB på ett transparent sätt. Naturvårdsverket trycker på att reglerna visserligen medger att man gör avvägningar vid bedömningar, men att det i praktiken är svårt att veta vilken nivå som anpassningsåtgärder och försiktighetsmått anses vara rimliga enligt 2 kap. 7 §. Under de 16 år som MB tillämpats har det ännu inte utvecklats tydligt praxis om hur man ska väga kostnaderna mot nytta. De anger att konsekvenserna av oklarheten i praxis medför att miljöstörande verksamheter tillåts utan att behöva vidta åtgärder om verksamhetsutövaren lyckas visa att kostnaderna för miljöförbättringen är höga i relation till värdet för miljöskador. Naturvårdsverket anser att det tillvägagångssätt medger ett avsteg från principen om förorenaren betalar och att effekterna blir att vi inte når de miljömål som är utstakade. Rörande specifikt domstolens del i det hela, anger Naturvårdsverket att de har bristande resurser och kompetens att ta beslut. Det leder emellanåt till att domstolen godtar bristfälliga underlag och därmed går ifrån enhetlighet i avgöranden. Dessa beslut är till nackdel för miljön.¹⁰⁵

Till stöd för sin utvärdering har de använt sig av en rapport skapad av Enveco Miljöekonomi AB. Den är utfärdad på uppdrag av Naturvårdsverket och handlar om att kartlägga och analysera 2 kap. 7 § MB. Rapporten är ämnad att utröna om och i vilket utsträckning domstolen tar hänsyn till

---

¹⁰⁵ Naturvårdsverkets rapport: *Styr med sikte på miljömålen*, s. 46ff.

samhällsekononiska eller företagsekononiska analyser. Uppsatsen kommer enbart återge delar i korthet av vad de har kommit fram till. De anser att trots att rimlighetsavvägningen är tillämplig i flera fall framkommer det inte av domskälen exakt hur de gjort en sådan avvägning. De framhåller även att det är relativt sällsynt att domskälen innehåller utförliga resonemang om nytta och kostnader. Rörande om det finns ett samhällsekononiskt resonemang uttrycker de följande:

”Beträffande nytta har domstolen generellt vägt in samhällsekononiskt relevanta nyttor i rimlighetsavvägningen och kan på så sätt sägas tillämpa ett samhällsekononiskt perspektiv. Nyttorna avser i de allra flesta fallen nyttan för människors hälsa och miljön.”¹⁰⁶

4.2 Expertintervju

Eftersom detta är ett område som är ihopkopplat med stora tolkningssvårigheter är det intressant att känna till vad experter inom området har att säga. Trots svårigheter, se ovanstående i metodkapitlet, väljer jag att ta med det som framförts. Jag har framfört frågor till Jan Darpö som är professor i miljörett vid Juridiska Fakulteten på Uppsala Universitet. Likaså Gabriel Michanek, som är professor i miljörett vid Juridiska institutionen. Slutligen även till Bertil Varenius, tekniskt råd vid Mark- och Miljödomstolen vid Växjö Tingsrätt.

Min inledande fråga som jag ställde till respektive tillfrågad var hur de uppfattar att domstolen tillämpas komponenterna miljömässigt motiverat, ekonomiskt rimligt och tekniskt möjligt. Jan Darpö var av uppfattningen att domstolen gör denna bedömning mellan tummen och pekfingeret. Gabriel Michanek var mer av en åsikt att domstolen försummar denna avvägning och går direkt på en ren bedömning av 2 kap. 3 § MB. Han uttryckte att han funnit fall där MMÖD uttryckligen gjort avvägningar mellan miljönyttan och kostnader, där de sänkt kravet för vad som annars hade krävts enligt 2 kap. 3 § MB. Han hade dock inte kollat detta på ett tag, men när han gjorde det var det bara några få sådana avgöranden. Bertil Varenius hade ett utförligt svar och därav kommer jag återge det rakt av:

”Vad som är tekniskt möjligt är snarast en tvingande utgångspunkt vid denna avvägning.

Vid bedömning av kostnaderna ska man utgå från vad ett välskött branschföretag rimligen bör klara. Att i praktiken bestämma denna ”smärtgräns” är mycket svårt. S.k. BREF-dokument kan vara en hjälp, men finns bara för vissa branscher. Den finns även vissa vägledande avgöranden om rimliga kostnader, t.ex. kr per ton renat svavel. Dessa är emellertid i hög grad en färskvara. Det saknas i praktiken användbara metoder för att bestämma vilka kostnader ett företag ska tåla. Det är dessutom oklart om hela kostnadsutrymmet kan intecknas för miljöskyddsåtgärder, eller om verksamhetsutövaren ska ha några pengar

---

¹⁰⁶ Enveco: *Hur tillämpas miljöbalkens rimlighetsavvägning?*, s. 54.

över till annat. Kunskapen i företagsekonomi är dessutom begränsad vid domstolen. När det gäller avvägningen enligt 2 kap. 6 § (lokaliseringen) spelar det stor roll om frågan gäller en befintlig eller planerad verksamhet. Även här ska dock en objektiv bedömning göras utan hänsyn till den enskilde verksamhetsutövarens betalningsförmåga.

Den som ska värdera miljönyttan behöver kunskap i hälsoskydd och ekologi. Denna kunskap ska det tekniska rådet bidra med i mark- och miljödomstolen. Här är även miljökonsekvensbeskrivningen till hjälp. Det finns dock en betydande åsiktsspridning i samhället vilket värde man tillmäter en god hälsa för ett antal individer eller bevarandet av biologisk mångfald. Frågan om hur man sätter pris på det oersättliga, lurar bakom hörnet. Miljöbalkens förarbeten ger endast begränsad vägledning om lagstiftarens värderingar i detta avseende.

Sammanfattningsvis blir domstolens avvägning oftast skönsmässig i avsaknad på transparanta metoder.”

Nästa fråga handlade om de kan se någon enhetlighet i avvägningarna eller om det finns några metoder som är generellt accepterade. Jan Darpö ansåg att det inte fanns. Han ansåg att domstolarna gör ytterst fria bedömningar och gör ytterst lite redogörelse för hur de gjort sina bedömningar. Gabriel Michanek ansåg inte heller att det fanns någon utvecklad metod. Däremot var han av uppfattningen att det inte heller är möjligt eftersom det är omständigheterna i det enskilda fallet som ska vara avgörande. Bertil Varenius framförde att den som känner en bransch väl nog kan skapa en viss enhetlighet i avvägningarna som bildas i praxis. Han var också av uppfattningen att domstolen kan vara mer eller mindre tydliga när det gäller vilken avvägning som har skett. Ibland göms avvägningen in i uttrycket ”en samlad bedömning”. Han uttrycker att det dock är ovanligt att det tydligt framgår att domstolen beaktat ovidkommande faktorer vid avvägningen. Varenius använde sig av exemplet att Trafikverket använt sig av modeller för att beräkna samhällsnyttan av till exempel bullerdämpande åtgärder vid vägar. Dessa modeller har inte fullt ut godtagits av domstolen.

Jag ställde frågan om de visste varför domstolen är återhållsam med att redogöra för hur de gjort sina bedömningar. Jan Darpö kom inte med en kommentar, utan hänvisade mig till domstolarna. Gabriel Michanek kunde inte heller svara på detta. Han uttryckte en förvåning över att domstolarna inte uttryckligen går in på vad som är ekonomiskt möjligt för ett typiskt företag i branschen enligt 2 kap. 3 § MB, trots tidigare praxis enligt miljöskyddslagen och vägledning i motiven i frågan. Bertil Varenius förklaring var att avvägningen i mesta fall sker genom en ”känslomässig värdering” och inte genom en ekonomisk kalkyl. Han framför att värderingen är svår att uttrycka i ord och de egentliga mekanismerna vid avvägningen är snarast ett ämne för hjärnforskare. Han fortsätter med att det i och för sig inte är konstigt, utan gäller nog vid alla avvägningar som vi människor gör dagligen.

5 Analys

5.1 Syfte och rättsläge

Det huvudsakliga syftet med införandet av hänsynsreglerna var att tillämpa dem i den mån att målet med MB införlivas. Vår miljölagstiftning ämnar främja hållbar utveckling för nuvarande och kommande generationer. Vid en tillämpning kan olika intressen komma att kollidera. Därför är det viktigt att man genomför avvägningar, vilket är något som rimlighetsprincipen medför. Ett mer politiskt syfte med hänsynsreglerna är att de ska tillämpas som ett medel för att uppnå våra svenska miljömål.

Det är svårt att fastställa ett klart generellt rättsläge genom att dra klara paralleller från praxis och förarbeten. Det kan eventuellt bero på att vid tillämpningen av rimlighetsavvägningen och de andra hänsynsreglerna ska man se till förhållandena i varje enskilt fall. Denna motivering finner vi inte bara i MBs förarbeten, utan att det är något domarna trycker på i flera utav rättsfallen, exempelvis ”Slam åkermark 2014”. Det, tillsammans med knapphändiga eller obefintliga motiveringar av domsluten, medför svårigheter att finna parametrar som gäller allmänt för de verksamheter som omfattas av miljöbalken. Det man möjligen kan göra är att ta vägledning från praxis. I nästa underkapitel kommer en redogörelse presenteras av vad som kan dras av den praxis som förekommit som underlag för föreliggande uppsats.

Den klart största problematiken som uppstår i MÖD är bristande underlag. Det är alltså av vikt att underlaget och utredningarna som kommer domstolen tillhanda är ordentligt genomförda. I praxis har det visat sig att MÖD inte drar sig för att avslå ansökningar på basis att man inte kunnat visa att man har vidtagit tillräckliga skyddsåtgärder eller visat på lämplig lokalisering, se exempelvis i ”Avloppsanläggning 2014”. Att enbart presentera tekniska lösningar är inte tillräckligt, utan det krävs att man genomför ordentliga undersökningar för att styrka sina tekniska lösningars effekt. Det kan också visa sig finnas brister i ett senare stadie i bedömning. Det kan anses vara miljömässigt motiverat att ingripa, men underlaget kan sedan brista vid en kostnadsbedömning. Sådan problematik uppkommer i ”Avloppsanläggning 2015”. I ”Bergtäkt I 2014” anger MÖD att desto större påverkan och störningar som verksamheten medför, desto större krav ställs på utredningen. Vad man kan dra som lärdom av praxis är att utan utredning kommer man inte långt i en prövning. Praxis visar på att det krävs att utredningar grundas på kontinuitet. Parterna ska tydligt redogöra för eventuella avvikelser i underlaget. Dessutom ska man göra en grundlig utredning för alla möjliga aspekter som kan tänkas medföra störning. Ska man visa på nyttan av en åtgärd ska stärka den med dokumentation, annars kan den falla mot en avvägning av kostnader. Ska man frångå skrifter måste man styrka med undersökningar för att visa på ”särskilda omständigheter”. Vid en lokaliseringsbedömning har undersökningar av

mark visat vara bristande. Visserligen är just kravet på underlag i stora drag beroende på vad det är för verksamhet och vilka störningar den kan tänkas medföra. I korthet kan man använda sig av uttrycket bättre att ta det säkra före det osäkra. Man ska helt enkelt vara utförlig med sitt förarbete. Det man inte kan veta är vad gränsen går för vad som anses utgöra en tillräcklig utredning. Det förekommer vara chansartat.

5.2 Avvägningskomponenter och avgörande bedömningsfaktorer

Vid tillämpningen av 2 kap. 3 § MB ska man bedöma om det finns risk för olägenheter som befaras medföra olägenhet för hälsa och miljö. Det behöver inte röra sig om en etablerad störning, utan enbart risken är alltså tillräcklig för att motivera åtgärder. Dessutom ska man använda sig av bästa möjliga teknik. Vid tillämpningen av 2 kap. 6 § MB ska man se till om lokaliseringen är lämplig med hänsyn till hälsa och miljö. Man ska göra en bedömning av den valda platsen och sätta den i relation till alternativa platser. Lokaliseringsbedömningen kan påverka försiktighetsbedömningen, eftersom lokaliseringen kan medföra att domstolen ställer högre krav på de åtgärder och försiktighetsmått som en verksamhet ska vidta samt vise versa. Efter att detta har genomförts ska man göra en avvägning av miljönyttan och kostnader enligt 2 kap. 7 § MB. För att bena ut avvägningskomponenterna väljer jag att använda mig av begreppen miljömässigt motiverat, ekonomiskt rimligt och tekniskt möjligt. Miljönyttan tar sin form av miljömässigt motiverat, kostnadsaspekten i komponenten ekonomiskt rimligt samt att principen om bästa möjliga teknik återfinns i tekniskt möjligt. Dessa begrepp är inget jag själv har skapat, utan återfinns i förarbeten samt att domstolen använder dem i sina domskäl. Därutöver finns det bedömningsfaktorer som jag har hittat från praxis. Av vad jag utläst av rättsfallen verkar domstolen inleda med att göra en bedömning om det är miljömässigt motiverat med åtgärder för att sedan övergå till en bedömning om det är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt.

Det framgår dessvärre inte tydligt i förarbeten vad som ska motivera rimlighetsavvägningen och dess komponenter. Det som anges är att man ska ta extra hänsyn till områdets känslighet, olägenhetens omfattning samt boende i omgivningen. Det ska ställas högre krav om området redan är utsatt. Förarbeten ger mer förslag på krav som kan ställas enligt 2 kap. 3 § MB än att faktiskt ange hur man ska göra en bedömning om de är motiverade. Det man finner i förarbeten är att man ska göra bedömningen på anläggningen i sin helhet. Man ska se till varje enskilt fall, som redan framkommit ovanstående. Man hittar återigen det politiska syftet att nå miljömålen då dessa ska vara styrande vid denna bedömning. Bertil Bengtsson framför i sina lagkommentarer att bedömningen ska grunda sig på den enskilda kostnaden för åtgärden, istället för de sammanlagda kostnaderna för åtgärderna. Detta är lite motsägelsefullt om man ser till praxis, då det visar sig att domstolen tar hänsyn till om verksamheten har andra bekostade miljöbaserade investeringar.

Av praxis att döma är domstolen inte alltid tydlig i sina avgöranden om de har tagit hänsyn till parametrarna miljömässigt motiverat eller ekonomiskt rimligt. En av de stora bristerna är att även om domskälen i somliga fall redogör för faktorer som varit vägledning för domstolen är de sällan utförliga. De kan exempelvis gå igenom vad som anses miljömässigt motiverat för att nyttan är hög, men exkludera en redogörelse av kostnader. Det finns flertal fall där detta förekommer. Bara för att exemplifiera så kan man se i "Dieselcistern" att domstolen går in på en bedömning om miljöpåverkan och om det är motiverat att förelägga åtgärder med det som grund. De utelämnar en redogörelse av hur de bedömt enligt vad som är ekonomiskt rimligt eller tekniskt möjligt. Likaså i "Avloppsanläggning 2013" går domstolen enbart in på att redogöra om det finns stöd för föreläggande om åtgärder ur miljöhänsyn. Trots att part åberopat kostnadsaspekten som ett yrkande omnämns det inte i domskälen. Man får som utomstående anta att domstolen i realiteten har tagit det i beaktan, men det är svårt att avgöra när domstolen inte redogör för det. Både Jan Darpö och Gabriel Michanek är av uppfattningen att det förekommer lite redogörelse för hur domstolen gjort sina avvägningar.

Propositionen framför att gällande rimlighetsavvägningen i 2 kap. 7 § MB så ska man, utöver de gängse avvägningskomponenterna miljömässigt motiverat, ekonomiskt rimligt och tekniskt, även beakta andra skyddsintressen som kan hamna i konflikt med miljöhänsendet. Detta öppnar upp möjligheten för att använda andra bedömningsgrunder när man tillämpar 2 kap. 7 § MB. Det finns däremot ingen utveckling av detta i varken förarbeten eller lagtext, vilket medför att ansvaret ligger på rättstillämparen att förtydliga tillämpningen. Av det underlag uppsatsen har haft finner man lite stöd för att MÖD går utanför de tre normala parametrarna i "Avloppsdeponi 2015". MÖD grundar rimligheten på hur aktiv verksamhetsutövaren var för att orsaka föroreningen. På basis av att bolaget varken skapat eller motsatt sig föroreningen ska deras ansvar begränsas. MÖD ansåg att det var orimligt enligt 2 kap. 7 § MB att förelägga dem ytterligare åtgärder. Denna bedömningsgrund kan man inte riktigt hänföra till varken miljömässigt motiverat, ekonomiskt rimligt eller tekniskt möjligt och får därav anses vara en fristående avvägningskomponent. Det handlar visserligen mer om ansvarsföreläggande varav domstolen använder 2 kap. 7 § MB för att anföra att det är orimligt i det aktuella fallet.

Som det ovanstående redogjorts för är det svårt att utröna generella faktorer på grund av att man ska se till varje enskilt fall. Man kan dock dra paralleller och vägledning från tidigare avgöranden som varit styrande för MÖD och försöka anpassa dem efter sin egen verksamhets situation. Observeras bör att trots att man uppnår en utav parametrarna, kanske man faller på en annan. Dessutom föranleder inte att en faktor i ett enstaka fall gör någon större prejudicerande verkan, men tankesättet kan ändå vara informativt. Nedanför följer en listning över vad MÖD använt sig av i sina bedömningar och hur faktorn haft betydelse. Faktorena har kategoriserats in

efter avvägningskomponenterna, samt lokaliseringsfaktorer som varit avgörande. Man bör fortfarande observera att faktorerna i regel är kopplade till varandra och är avgörande för de övriga komponenterna med.

- Miljönytta: Miljöpåverkans grad

Verksamhetens miljöpåverkans grad ska vara avgörande för hur domstolen väljer att göra sin bedömning av kraven som ställs. Antingen kan miljöpåverkan vara så omfattande att åtgärder kan anses vara motiverade i relation till kostnaden eller så kan det tvärt om anses för betungande att vidta åtgärder. I sådana fall finner domstolen inte ens anledning att övergå till ett resonemang om kostnader eller bästa möjliga teknik. I förarbeten till MB anges det i motiven till 2 kap. 3 § MB att man vid en bedömning ska genomföra en riskanalys, vilket inkluderar att man måste ta ställning till hur pass allvarlig miljöpåverkan kommer att bli. Regeringen anger att kraven ska variera beroende på påverkans grad av farlighet och omfattning. Man finner dessutom stöd för detta synsätt i bland annat "Avleda vatten". I målet framkom det av MÖD att trots att det fanns anledning att förelägga bolaget med att genomföra ett byte ansåg MÖD att det var orimligt betungande att avleda vattnet under övergångsperioden. Detta var av anledning att det framkommit att miljöpåverkan som det skulle medföra under övergångsperioden enbart var begränsad. Likaså i "Rönnskärsverken 2014" ansågs utsläppen fortfarande vara betydande miljöpåverkan trots att de minskat historiskt sett. Därför ansåg MÖD att det var miljömässigt motiverat att ställa långtgående krav I andra scenarion kan miljöpåverkan komma att förstärkas av yttre parametrar, som i "Skjutbana". MÖD ansåg att miljöpåverkan var omfattande med anledning av dess närhet till bostäder. Osäkerheter i en verksamhets miljöpåverkan kan föranleda att beslut omöjliggörs av MÖD. Det hände i "Gatustensbesatt parti" där MÖD ansåg att det var visat att riktvärden hade överskridits, men inte till i vilken omfattning. Därav kunde MÖD inte göra en bedömning.

Dock förekommer det att parter åberopar denna faktor till deras fördel, men då händer det att domstolen inte, enligt domskälen, tar hänsyn till det. Detta finner man exempel på i både "Avloppsvatten till gödselbrunn" samt "Avloppsanläggning 2013". I första prövningen angav bolaget att de inte använde avloppsanläggningen särskilt mycket och till och med mindre än bolag som friats från åtaganden i tidigare rättsfall med liknande situation. I det senare fallet angav K N att hans lilla utsläpp inte kunde göra någon större skillnad på vattnets status. MÖD gav ingen förklaring för varför detta inte haft betydelse i deras bedömning, trots att denna faktor kan var avgörande i andra rättsfall. Eftersom det inte föreligger enhetlighet gällande motivering av denna bedömningsfaktor kan man inte tillämpa detta med säkerhet vid andra verksamheter.

Det finns två bedömningsfaktorer som har visats i praxis påverka graden av miljöpåverkan, se nedanstående: Verksamhetens storlek och Närheten till bostäder.

- Miljönytta: Verksamhetens storlek

En faktor som förefaller vara avgörande för att beräkna miljönyttan av åtgärder är en bedömning av verksamhetens storlek. Det framkommer inte uttryckligen i förarbeten att detta är en avgörande faktor. Man kan visserligen dra paralleller från resonemanget om att om det är åtgärder som en person vidtar i sin vardag så bör det i regel innebära mindre miljörisiker än en industriell verksamhet. Trots att det inte uttryckligen omnämns så har det etablerats i praxis. I ”Byte av värmekälla” framställer MÖD att verksamhetens storlek är en utav flera faktorer som påverkar bedömningen av miljönyttan enligt 2 kap 7 §. Detta har i sig en koppling till ovanstående faktor om graden av miljöpåverkan, eftersom det är rimligt att anta att mindre verksamheter bidrar till mindre miljöpåverkan. Skillnaden är dock att trots att man bedömer att en verksamhet är liten kan andra faktorer medföra att verksamheten medför betydande miljöpåverkan. Detta skedde i ”Byte av värmekälla” då Naturvårdsverket hade gjort en beräkning av miljönyttan i föreliggande fall och ansåg att miljönyttan ändå kunde anses vara beaktansvärd trots verksamhetens storlek. I ”Skjutbana” ansågs inte verksamheten gå under kategorin av liten, eftersom den var i MÖDs mening relativt omfattande. Likaså ansågs verksamheten i ”Krematorieverksamhet” vara liten, men här föll prövningen på andra faktorer.

- Lokalisering: Närheten till bostäder

Det framkommer av förarbeten att en förorening kan variera i utfall beroende på var den är lokaliserad. En faktor som är relaterad till detta och som omnämns i förarbeten är avståndet till närmaste bostäder. Detta är en intressant faktor som kan variera i utfall, eftersom man måste ta hänsyn till hur det ser ut på orten och vad som anses normalt. I praxis kan man se två slags typer av begrepp som används, nämligen tätort och boende (alternativt bostäder). Vid bullerstörningar har det stor relevans om verksamheten är i närheten av bostäder och kan vara avgörande faktor. I ”Bergtäkt I 2014” kom MÖD fram till att det inte ansågs visat att verksamheten inte kunde bedrivas utan oacceptabla störningar för omgivningen eftersom den var lokaliserad med ett ytterst kort avstånd till de boende. I ”Skjutbana 2015” ansåg MÖD att miljöpåverkan inte var obetydlig av den anledningen att det finns flera bostadshus. Där framkom det likaså att MÖD inte tar hänsyn till om de boende framfört klagomål eller inte. Denna bedömningsfaktor har alltså relevans för bedömningsgrunden av miljöpåverkan grad. Det var inte bara i ”Skjutbana 2015” som den avgjorde miljöpåverkans grad, utan även i ”Krematorieverksamhet 2011” kom det att ha betydelse. Egentligen ansåg MÖD att utsläppen var små, men på grund av dess lokalisering i centrala Kiruna och att den var omgiven av bostäder kunde inte föroreningen anses vara försumbar.

Observeras bör att relationen till omgivningen kan ha motsatt effekt för verksamheten. I ”Slipersmur 2011” kom de fram till att en ökning av

riktvärdena inte kunde anses vara anmärkningsvärt höga delvis eftersom vad som ansågs vara sedvanligt material i tätorter. Vad som kan utläsas är att bostäder är en stor bedömningsfaktor, men som kan leda till resultat i båda riktningar. Är det en störning som är att förvänta i den omgivande miljön kan miljöpåverkan anses vara liten, medan om det är en ny störning som uppkommer i närheten av boende så kan det öka upp graden av miljöpåverkan.

- Lokalisering: Befintliga olägenheter

I prövning när det gäller en verksamhetsetablering rör en prövning i stora drag om olägenheter som den kommer medföra vid uppförande eller vidare drift. Det föranleder att man antingen vidtar åtgärder för att förebygga störningar eller alternativt förbjuder verksamheten. Vad man även måste beakta vid en lokaliseringsavvägning är olägenheter som redan finns på platsen. Propositionen förespråkar att man måste ställa högre krav på en lokalisering om det redan är ett känsligt område eller om det finns ett sällsynt växt- eller djurart. Vad praxis har utvecklat i detta hänseende att man måste se det hela ur ett större perspektiv. Finns det störningar i omgivningen som medför till brister i verksamheten ska de räknas med i bedömningen. Det som är intressant i "Förskola" är att det inte är verksamheten i sig som kan medföra störningar. I detta fall var det faktorn att platsen var i närheten av en trafikerad väg. Störningar i form av buller och utsläpp skulle påverka barnen som skulle befinna sig på förskolan. Därav ansågs inte lokalisering lämplig.

- Miljönytta och kostnad: Miljönytta i ett större perspektiv

När man gör en avvägning av miljönyttan mot kostnaderna, ska man se till kraven på åtgärder och vad de medför. Ofta inför man en åtgärd för att reglera en specifik störning och se hur det utfaller sig. Det som MÖD tog vara på vid en prövning i "Krematorieverksamhet" var att utöver att åtgärden medförde minskning av utsläpp av kvicksilver, som var huvudfrågan, bidrog den dessutom till en minskning av partikelutsläpp. Detta tog domstolen med i sin bedömning och det ger anledning att tro att om en åtgärd medför ytterligare miljönytta även på andra områden, så är det positivt i relation till kostnaden av åtgärden. Dock kan miljönyttan ur ett större perspektiv användas på ett annat sätt ur verksamhetens synsätt. Om en verksamhet redan har gjort en stor kostsam investering ur miljöhänsyn motiverar det att en verksamhet inte samtidigt ska åläggas ytterligare kostsamt tunga krav. Denna motivering vidtogs av MÖD i "Svaggassystem I" då bolaget erhöll en längre tid på sig att genomföra investeringen av svaggassystemet än de annars skulle fått eftersom de genomförde en större miljöinvestering redan. Dessutom förekom ett liknande resonemang från MÖD i "Rönnskärsverket 2014". Det var miljömässigt motiverat och tekniskt möjligt att ställa krav på verksamheten. Dock ansåg domstolen att man skulle ta hänsyn till den totala miljöinvesteringen. Verksamheten stod

inför en annan bekostad miljöinvestering och därför ansåg domstolen att det inte var motiverat att ålägga dem ytterligare krav.

Likaså om en åtgärd enligt bästa möjliga teknik kan komma att medföra långsiktig nytta, så kan det leda till att nyttan överstiger kostnaden. Detta kan man utläsa ur ”Kallvalsat material 2012”.

- Kostnad: Åtgärd som återbetalas över tid

Vid en avvägning av en åtgärds nytta ska man som bekant göra en avvägning mot kostnaden. Det som domstolen tar i beaktan är om kostnaden i längden kan bli att framstå som en investering. Detta var fallet i ”Byte av värmekälla 2015”. MÖD ansåg att det var visat att utbytet skulle generera en sänkning av värmekostnaderna i framtiden. Därav skulle utbytet visa sig återbetala sig över tid. Detta, i kombination av andra orsaker som en beräkning av miljönyttan, föranledde att MÖD ansåg utbytet var rimligt, trots den föreliggande kostnaden.

- Tekniskt möjligt: Komplikationer i genomförande

Ur ett teknikperspektiv kan man se om en åtgärd är praktiskt möjlig att genomföra. Det rör sig om en utsträckning av bästa möjliga teknik. I ”Byte av värmekälla 2015” nämner domstolen att det inte framkommer några svårigheter för verksamhetsutövaren att byta till värmekällan. Detta skulle, om man läser motsatsvis, kunna innebära att om en åtgärd medför alltför stora svårigheter för verksamhetsutövaren skulle denna kunna anses orimlig. Frågan är dock hur man gör gränsdragningen för detta. Det är svårare att utläsa. I exempelvis ”Avloppsanläggning 2013” yrkade K N just att han på grund av sin ålder inte hade ork att genomföra åtgärderna. Detta yttrande utslöts helt i MÖDs domskäl. Förmodligen syftar MÖD i det första nämna rättsfallet att om det inte vore möjligt på grund av exempelvis fastighetens uppförande att byta ut värmekällan skulle det kanske föranleda en annan bedömning. Det är alltså inte relaterat till ens persons fysiska möjligheter utan istället de konstruktionsmässiga fysiska möjligheterna. Detta är dock enbart en spekulering från författarens sida.

- Kostnad: Godtagits i branschen

I ”Fiskvägar 2014” gjorde domstolen en bedömning om kostnaden kunde anses vara rimlig. Trots att kostnaden ansågs vara omfattande, så hade kostnaden godtagits i branschen. Detta gjorde att MÖD ansåg att kostnaden var acceptabel.

5.3 Metoder

Klarlagda generella metoder som domstolen använder sig av går inte att få kunskap om. De verkar använda sig av faktorer som de tillämpar relativt skönsmässigt beroende på situationen, något som Bertil Varenius även

uttrycker. Vilka faktorer som kan dyka upp har redogjorts för i tidigare kapitel. Domstolen nyttjar sällan begreppet ”metod” i sina domskäl. En anledning kan vara att de inte vill stänga in sig i ett hörn i framtiden. En annan anledning kan vara att de i realiteten använder metoder, men inte finner anledning att redogöra för dem i sina domskäl. Möjligen skulle man finna metoder i verksamhetsutövarens MKB eller andra inkomna handlingar som indirekt återkopplas till i domskälen. Vad än anledning kan vara är de svåra att utröna och återge här.

En metod som dock får anses vara klarlagd är användandet av föreskrifter och förordningar. Naturvårdsverkets allmänna råd och handböcker kan dessutom användas till vägledning. I ”Slam åkermark 2014” använde de sig av Naturvårdsverkets föreskrifter för att ange de gränsvärden som kunde nyttjas som försiktighetsmått. Observeras bör att MÖD angav att det kan finnas anledning att öka kraven om det finns särskilda skäl i det enskilda fallet. Återigen är man tillbaka till att bedömningen ska utgå från det enskilda fallet. Det kan dessutom finnas anledning att gå ifrån de allmänna råden om verksamheten medför en obetydlig störning och utgör en liten verksamhet, som MÖD omtalar i ”Skjutbana 2015”. Ett fastställande som MÖD delgav i sitt avgörande för ”Löt avfallsanläggning 2011” är att MÖD tar inte hänsyn till om en handbok från Naturvårdsverket avviker från vad tidigare praxis har meddelat, utan de kan välja att ta vägledning från praxis. Likaså är det accepterat att använda sig av BREF-dokument i de branscher som de har framtagits.

Man finner stöd för att domstolen tar hänsyn till kostnadskalkyler i ”Rönnskärsverken 2014”. I och för sig är det under förutsättning att båda parter inte motsatt sig beräkningen. Det är ändå intressant att se eftersom det är en beräkning om kostnaderna för åtgärder enligt bästa möjliga teknik. De anger i sina domskäl att den specifika kostnaden är ett lämpligt mått att från ett samhällsperspektiv bedöma vilka åtgärder som bör prioriteras när det är effekter på regional eller mer utbredd nivå. Nu går visserligen domstolen i en annan riktning i avgörandet, men det är av en annan anledning. Det som jag vill framhålla är att de använder sig av en kostnadskalkyl. Likaså i ”VOC-utsläpp 2014” använde domstolen sig av en rapport av Arbetsgruppen för samhällsekonomiska kalkyl- och analysmetoder för transport. De använde sig av den för att utröna vad som är ekonomiskt rimligt. Återigen nämnde domstolen att man ska utgå från den specifika kostnaden. Trots att detta inte är någon enhetlig metod i sig, kan det trots det innebära att kostnadsberäkningar inte utesluts av domstolen.

En metod som skapats för att beräkna nytta och kostnader är användandet av samhällsekonomiska analyser, som innebär en slags lönsamhetskalkyl med ett samhällsekonomiskt perspektiv istället för privatekonomiskt. Naturvårdsverket visar prov på att de använder sig av dessa slags analyser och likaså vissa myndigheter. Även om en samhällsekonomisk analys kan ligga till grund för ett beslut vid en tillsynsmyndighet betyder det inte automatiskt att domstolen lägger vikt vid en sådan analys. På frågan om samhällsekonomiska analyser har en direkt påverkan på en prövning i

domstol är ett enkelt svar att säga nej. En klar majoritet av de rättsfall som använts som underlag i föreliggande uppsats tar inte upp samhällsekonomiska analyser i ordalag. Däremot ska man inte utesluta att domstolen helt bortser från samhällspåverkan vid sin avvägning, men det rör sig inte alltid om en avvägning av nytta och kostnad. Samhällsbehovet är en återkommande faktor när det gäller en bedömning av täktverksamhetens lokalisering. Tidigare var den nämligen ett lagkrav att man vid en prövning av bergtäkt skulle genomföra en behovsanalys. Detta är inte längre ett krav enligt lagtext, men något som likväl är av vikt enligt förarbeten. I ”Bergtäkt II 2015” anför domstolen utförligt i sina domskäl varför man beaktar just behoven. Det framstår dessutom tydligt i förarbeten att en ansökan kan avslås med motiveringen att behovet kan tillgodoses med material från en annan täkt. Det föranleder att lokaliseringen enligt 2 kap. 6 § är orimlig. Så trots att behovskrav inte längre föreligger, tillämpas det i praxis. I ”Bergtäkt I 2014” var just behovsbristen en av faktorerna som föranledde avslag från MÖD. Medan i ”Bergtäkt II 2014” samt ”Bergtäkt I 2015” ansågs det visat att behov förelåg, vilket motiverade att verksamheten kunde tillåtas.

Dock ska man vara vaksam när man lämnar täktverksamhetens rättsområde till andra verksamhetsområden med att använda denna metod. I prövningen som förelåg i ”Hamnverksamhet” trycker MÖD på att en behovsprövning eller företagsekonomisk bedömning normalt inte ska ske. I och för sig är det en varsamt utformad mening som föranleder att det finns öppningar för att man i undantagsfall kan ta hänsyn till sådana metoder, när en situation kan vara avvikande. För att gå vidare med resonemanget om samhällsnyttan så utgör en beräkning av det slag inte en särskilt stark grund. I några prövningar, nämligen ”Flygplatsanläggning” och ”Skjutbana”, ansåg MÖD att samhällsnyttan inte var en faktor som är av betydelse. I till exempel ”Skjutbana” framhöll bolaget att de utgjorde den enda skjutbanan i kommunen och därav var av vikt för samhällsviktiga organ. Detta tog MÖD inte till sin bedömning och det finns ingen motivering angående det. Att MÖD ska vara konkurrensneutral anses vara en grundläggande princip. I min mening kan man emellertid utläsa vissa former av samhällsekonomiska infall om man läser mellan raderna i några utav rättsfallen. Jag tycker inte det ska uteslutas. För att tydliggöra hur man kan resonera kan man hitta ledtrådar i rättsfall som ”Byte av värmekälla” då samhällsnyttan i det hela ger utslag i utsläppsminimering och minskad påverkan på växthuseffekten. Samhällsnyttan tar sin form i nyttan för människor ur ett framtidsperspektiv. Även i ”Rönnskärsverken 2014” tar domstolen hänsyn till en samhällsaspekt i sin bedömning. Domstolen tar hänsyn till att verksamheten bidrar till utsläpp som ger effekter nationellt. De tar hänsyn till att halten av SO₂ i närområdet är förhöjda. MÖD motiverar dessutom att de kan använda sig av kostnadstabellen som ett lämpligt mått att från ett samhällsperspektiv bedöma vilka åtgärder som bör prioriteras när effekter når regional eller mer utbredd nivå. Man kan dessutom se att de tar en slags företagsekonomisk hänsyn i och med att de anser att verksamheten redan har åtagit sig en bekostad miljöinvestering. I ”VOC-utsläpp 2015” använder sig domstolen av en rapport av Arbetsgruppen för samhällsekonomiska kalkyl- och analysmetoder för transportområden. Rapporten baserades på tätortens

storlek. Med andra ord använda sig domstolen av en samhällsekonomisk analys rent uttryckligen i domskälen. I ”Göteborgs älvsförbindelse 2014” tillåter domstolen en ökning av de tillåtna bullervärdena eftersom verksamheten anses vara ett samhällsbyggnadsprojekt. Observeras bör att samhällsekonomiska analyser uttryckligen har betydelse för vattenverksamhet enligt 11 kap 6 § MB.

I den rapport som Enveco Miljöekonomi AB har utfärdat har de undersökt just omfattningen om hur samhällsekonomiska analyser används i domstol. Jag finner anledning att anmärka deras analys och slutsats rörande samhällsnyttan. De anför att samhällsnyttan ska mätas, vid sidan av miljönyttan, vid en avvägning mot kostnaderna. Alltså ska samhällsnyttan vara en egen grund för bedömning. De motiverar detta med att människors hälsa är samhällsekonomiskt relevant. De anser att det även är motiverat eftersom det framkommer i förarbeten att naturen är en förutsättning för produktion och välfärd och för människans fortlevnad. Jag förstår tankegångarna, men jag anser att de greppar efter halmstrån. Jag ser att det klart framgår av praxis att samhällsnyttan inte har en klar betydelse vid en bedömning med tanke på domstolens försiktighet. Jämför man med hur de motiverar användandet av samhällsnyttan vid andra bestämmelser, så ska den tillämpas enbart när det finns anledning att allmänheten i stort påverkas. I förarbeten anges det att om en verksamhet ska undvika stoppregeln i 2 kap 9 § ska man göra en bedömning av vad som anses rimligt att bedömas i det enskilda fallet mellan å ena sidan samhällsnyttan och å andra sidan miljöskyddsåtgärder med särskilt beaktande av den aktuella olägenhetens beskaffenhet och områdets känslighet.¹⁰⁷ Förarbeten anger utöver detta att samhällsnyttan ska mätas när det handlar trafikplaneringar, som innebär ett större ingrepp i miljön på regional och nationell nivå. Då krävs det att man tar hänsyn till samhällsnyttan av investeringen.¹⁰⁸ Som ovan redogjorts för i kap 3.5 använder man samhällsekonomiska analyser vid vattenverksamhet. Man ska se på fördelarna från en allmän och enskild synpunkt och avväga om de överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av den, enligt MÖD i ”Vattentäkt 2014”. Fördelarna med en verksamhet diskuteras inte i MÖDs övriga avgöranden, med undantag från bergtäktverksamhet. Det som möjligen kan anses vara uppe för prövning är samhällsnyttan om verksamheten inte förelåg, som till exempel att smittrisen minimeras i fallen ”Avloppsvatten till gödselbrunn 2014” samt ”Finn´s Tattoo & Bodypiercing 2014”. En samhällsekonomisk analys ska dock vara större än så, eftersom man ska beakta samhällsnyttan av själva verksamheten eller åtgärderna som vidtas och inte samhällsnyttan om verksamheten inte fanns. Av detta finner jag anledning att mena på att samhällsekonomiska analyser i klartext inte används, förutom i de situationer där de enligt lag ska förekomma. Dock kan vissa parametrar av en samhällsekonomisk analys förekomma, som behovsanalys vid täktverksamhet eller växthusgasutsläppet som nämndes ovan. Dock inte i den utsträckning som Enveco anser i sin slutsats.

---

¹⁰⁷ Prop. 1997/98:45, s. 27, Del 2.

¹⁰⁸ Prop. 1997/98:45, s. 446, Del 1.

5.4 Avslutande kommentarer

I förarbeten är det oklarheter rörande hur man ska använda avvägningskomponenterna i tillämpningen. Regeringen har lämnat ansvaret till rättssystemet att tolka och precisera dem. Därav utgör praxis en viktig beståndsdel i att utröna hur man som tillsynsmyndigheter och verksamhetsutövare ska tolka rättsreglerna. För att rättsreglerna ska anses vara rättssäkra, krävs det att det finns enhetlighet i hur man tillämpar lagarna. I rimlighetsavvägningens fall är det frågan om detta verkligen når upp till sådan standard. Domstolen visar liten benägenhet att vilja utveckla sina motiveringar, och ibland uppfattas domskälen som vaga och chansartade. Det är svårt att utröna några metoder som är regelbunden. Möjligen beror de på viss okunskap i domstol, som Bertil Varenius uttrycker. De saknar kunskaper inom de specifika branscherna eller så råder det olika åsikter om vart gränserna går för god miljö och hälsa. I vissa fall lyckas domstolen följa viss kongruens rörande bedömningsgrunder som verksamhetens storlek, närheten till bostäder samt användandet av hjälpmedel som föreskrifter och förordningar. De framställs vara återkommande faktorer. Dock den möjligen viktigaste faktorn av dem alla är att man ska bedöma ur perspektivet av det enskilda fallet, som Gabriel Michanek framhåller. Det är där som reglerna får sin svaghet, då egentligen allt som man kanske tror utgör generella parametrar kan falla. Man måste i och för sig acceptera att bedömarna måste se till varje enskilt fall. En miljöstörning kan ha olika utspel från situation till situation, och det är sällan verksamheter är helt likartade. Det medför däremot att det är svårt att få något grepp om rättsreglerna och deras tillämpning.

Frågan är om det finns någon lösning på problemet? I beaktan av att domstolen använder sig av föreskrifter och förordningar som vägledning bör man möjligen utveckla detta så att det föreligger föreskrifter alternativt förordningar för ett större antal störningar. BREF-dokument bör möjligen utvecklas så de kan tillämpas i alla slags branscher. Alternativt om domstolen börjar vara tydligare i sina domskäl om vilka bedömningsgrunder som kan vara avgörande för utfallet. Att domstolen gör skönsmässiga bedömningen gör det svårt för verksamhetsutövare och tillsynsmyndigheter att få klarhet på rättsområdet. Möjligen kan man använda några av de parametrar jag redogjort för, men det känns samtidigt som att utgången kan bli slumpmässig oavsett. Därför finns det grund för Naturvårdsverket att kritisera de hjälpmedel vi har idag genom MB. De är vaga och då är det svårt att tillämpa dem så de når upp till våra miljömål. Det egentliga ansvaret bör ligga hos lagstiftaren. Kritiken som framfördes från Lagrådet inför instiftandet av lagen har realiserats. Lagrådet framhöll att de oroade sig för att reglerna så bli för allmänt hållna och svårtillämpade. Därav bör lagstiftaren se över lagstiftningen och undersöka om de kan revidera lagen så att den blir mer tillämpbar och tydlig. Om det inte sker en förändring på området så kommer rättsområdet fortsätta att vara skönsmässig och förbli rättsosäkert.

Käll- och litteraturförteckning

Litteratur:

Michanek, Gabriel & Zetterberg, Charlotta: *Den svenska miljöretten*, 3:e upplagan, år 2014 (cit. Michanek & Zetterberg, 2014)

Rubenson, Stefan: *Miljöbalken: den nya miljöretten*, 4:e upplagan, år 2008 (cit. Rubenson, Stefan, 2011)

Propositioner:

Regeringens proposition 1997/98:45 *Miljöbalk* (cit. Prop. 1997/98:45)

Lagkommentarer:

Bengtsson, Bjällås, Rubenson & Strömberg, *Miljöbalken* (1 april 2015, Zeteo), kommentaren till 2 kap. 3, 6 & 7 §§.

Elektroniska källor:

Naturvårdsverkets rapport: *Styr med sikte på miljömålen – Naturvårdsverkets fördjupade utvärdering av miljömålen 2015*, Rapport 6666, oktober 2015.
www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6666-6.pdf?pid=16477, senast besökt 2016-01-05.

Naturvårdsverkets dokumentation: *Samhällsekonomiska analyser av miljöprojekt – en vägledning*, år 2014.
www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6628-4.pdf?pid=13982, senast besökt 2016-01-05.

Enveco Miljöekonomi AB, Mark- och miljörettsbyrån i Sverige AB & IVL Svenska miljöinstitutet AB: *Hur tillämpas miljöbalkens rimlighetsavvägning?*, år 2015.
[www.enveco.se/wp-content/uploads/2015/02/Enveco-rapport-2015-1_Hur-tillämpas-miljöbalkens-rimlighetsavvägning.pdf](http://www.enveco.se/wp-content/uploads/2015/02/Enveco-rapport-2015-1_Hur-tillampas-miljobalkens-rimlighetsavvagning.pdf), senast besökt 2016-01-05.

Rättsfallsförteckning

2015:

MÖD M 2008-14, 2015-01-21 – Slussen 2015
MÖD M 2538-14, 2015-02-06 – Vindkraft: Sävsjö 2015
MÖD M 6473-14, 2015-02-09 – Skjutbana 2015
MÖD M 1865-14 2015-02-10 – Avleda vatten 2015
MÖD M 5627-14, 2015-04-20 – Bergtäkt 2015 II
MÖD M 5062-14, 2015-04-23 – VOC-utsläpp 2015
MÖD M 9668-14, 2015-05-28 – Byte av värmekälla 2015
MÖD M 10751-14, 2015-06-09 – Gatustensbesatt parti 2015
MÖD M 8255-14, 2015-06-12 – Kraftverk 2015
MÖD M 8644-14, 2015-06-15 – Bergtäkt 2015 I
MÖD M 1416-15, 2015-07-03 – Trumman 2015
MÖD M 2825-15 2015-08-28 – Dieselcistern 2015

2014:

MÖD M 6081-13, 2014-01-23 – Jordbruksverksamhet 2014
MÖD M 9650-12, 2014-01-24 – Vindkraft: Falun 2014
MÖD M 2137-13, 2014-01-31 – Minireningsverk 2014
MÖD M 9888-12, 2014-03-07 – Fiskvägar 2014
MÖD M 7883-13, 2014-03-11 – Slam åkermark 2014
MÖD M 3113-13, 2014-03-21 – Bergtäkt 2014 I
MÖD M 7927-13, 2014-03-28 – Skånetrafiken 2014
MÖD M 2504-13, 2014-04-03 – Vindkraft: Mora 2014
MÖD M 9329-13, 2014-04-04 – Vindkraft: Torsås 2014
MÖD M 8541-13 2014-04 24 – Avloppsanläggning 2014 I
MÖD M 11909-13, 2014-06-05 – Bergtäkt 2014 II
MÖD M 4155-13, 2014-06-12 – Göteborgs älvsförbindelse 2014
MÖD M 7429-13, 2014-06-27 – Rönnskärsverken 2014
MÖD M 9233-13, 2014-08-28 – Bergtäkt Göteborg 2014
MÖD M 3753-14, 2014-09-24 – BDT-vatten 2014

MÖD M 8408-14 2014-10-06 – Avloppsvatten till gödselbrunn 2014
MÖD M 4107-14, 2014-10-23 – Vindkraft: Åmål 2014
MÖD M 12021-13, 2014-11-06 – Finn Tatuering 2014
MÖD M 1280-14, 2014-12-12 – Vattentäkt 2014

2013:

MÖD M 4122-12, 2013-01-08 – Jordbruksverksamhet 2013
MÖD M 8116-12, 2013-02-05 – Vindkraft: Sölvesborg 2013
MÖD M 7070-12, 2013-02-19 – Utansjö Bruk 2013
MÖD M 6369-12, 2013-03-26 – Gamleby Avloppsreningsverk 2013
MÖD M 8734-12, 2013-04-17 – Återvinningsstation 2013
MÖD M 10187-12, 2013-06-24 – Biogasproduktion 2013
MÖD M 10072-12, 2013-08-23 – Vindkraft: Sällstorp 2013
MÖD M 5622-13, 2013-11-21 – BDT-vatten 2013
MÖD M 1858-13, 2013-10-08 – Trafikbuller I 2013
MÖD M 4030-13, 2013-11-06 – Trafikbuller II 2013
MÖD M 11424-12, 2013-11-21 – Trafikbuller III 2013
MÖD M 7165-13 2013-12-02 – Avloppsanläggning 2013

Vägledande avgöranden:

MÖD M 6913-17, 2009-12-08 – Svaggassystem I 2009
MÖD M 8893-08, 2009-12-08 – Svaggassystem II 2009
MÖD M 8675-08, 2009-12-22 – Flygplatsanläggning 2009
MÖD M 10319-09, 2010-12-22 – Hamnverksamhet 2011
MÖD M 4344-10, 2011-03-23 – Slipersmur 2011
MÖD M 2557-10 2011-03-23 – Löt avfallsanläggning 2011
MÖD M 4246-10, 2011-04-19 – Förskola 2011
MÖD M 7474-10, 2011-11-04 – Krematorieverksamhet 2011
MÖD M 8364-10, 2012-02-28 – Kallvalsat material 2012